

IZBA CYWILNA

Biuletyn Sądu Najwyższego

2014

7-8

Redakcja
Jacek Gudowski
Maciej Machowski

Współpraca
Robert Bełczącki, Joanna Buchalska
Przemysław Gumiński, Mateusz Grochowski
Radosław Nowaczewski, Maciej Płaskacz
Elżbieta Szczepanowska, Arkadiusz Turczyn
Stanisław J. Zabłocki, Andrzej Zielony

Fotografie
Jacek Gudowski

przy udziale

LexisNexis Polska Sp. z o.o.

Adgar Park West, Al. Jerozolimskie 181, 02-222 Warszawa,
tel. 22 572 95 00, faks 22 572 95 68

Infolinia: 22 572 99 99

www.lexisnexis.pl; e-mail: biuro@lexisnexis.pl

Księgarnia Internetowa dostępna ze strony www.lexisnexis.pl

UCHWAŁY

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej postanowieniem z dnia 9 października 2013 r., II Ca 393/13, zagadnienia prawnego:

„1. Czy w sprawie z wniosku właściciela nieruchomości wszczętej na podstawie art. 305² § 2 k.c. zachodzi konieczność ustanowienia służebności przesyłu dla właściwego korzystania przez przedsiębiorcę przesyłowego z urządzeń, o których mowa w art. 49 § 1, w wypadku gdy legitymuje się on decyzją wydaną na rzecz poprzednika prawnego na podstawie art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości (jedn. tekst: Dz.U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64 ze zm.)?

a w razie pozytywnej odpowiedzi na pytanie 1,

2. jaki w takim wypadku jest konieczny zakres prawa przedsiębiorcy przesyłowego, którego własność stanowią urządzenia, o których mowa w art. 49 § 1 do korzystania z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń?”

podjął uchwałę:

Jeżeli przedsiębiorca będący właścicielem urządzeń wymienionych w art. 49 § 1 k.c. wykonuje uprawnienia wynikające z decyzji wydanej na rzecz jego poprzednika prawnego na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości (jedn. tekst: Dz.U. z 1974 r. Nr 10,

poz. 64 ze zm.), właściciel nieruchomości nie może żądać ustanowienia służebności przesyłu (art. 305² § 2 k.c.).

(uchwała z dnia 6 czerwca 2014 r., III CZP 107/13, B. Ustjanicz, K. Pietrzykowski, K. Strzelczyk)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim postanowieniem z dnia 13 stycznia 2014 r., V Ca 515/13, zagadnienia prawnego:

„Czy w sprawie o ustanowienie służebności gruntowej za wynagrodzeniem odpowiadającej treści służebności przesyłu wszczętej na podstawie art. 305² § 2 k.c. z wniosku właścicieli nieruchomości – następuje nabycie na rzecz uczestnika przez zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu – wobec wykonywania przez uczestnika (poprzedników prawnych) uprawnień wynikających z decyzji wydanej na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości (jedn. tekst: Dz.U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64 ze zm.) stanowiącej tytuł prawny do ich wykonywania?”

podjął uchwałę:

Wykonywanie uprawnień w zakresie wynikającym z decyzji wydanej na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości (jedn. tekst: Dz.U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64 ze zm.), stanowiącej tytuł prawny do ich wykonywania, nie prowadzi do nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu.

(uchwała z dnia 6 czerwca 2014 r., III CZP 9/14, B. Ustjanicz, K. Pietrzykowski, K. Strzelczyk)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem z dnia 14 stycznia 2014 r., XXIII Gz 1587/13, zagadnienia prawnego:

„Czy wierzycielem uprawnionym do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości wymienionym w art. 20 ust. 1 prawa upadłościowego i naprawczego jest również wierzyciel rzeczowy, który nie posiada względem dłużnika żadnego roszczenia osobistego, a jedynie dysponuje ograniczonym prawem rzeczowym (hipoteką) na nieruchomości stanowiącej własność tego ostatniego?”

podjął uchwałę:

Wierzyciel hipoteczny niebędący wierzycielem osobistym dłużnika jest uprawniony do zgłoszenia wniosku o ogłoszenie jego upadłości (art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze, jedn. tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 1112, ze zm.).

(uchwała z dnia 6 czerwca 2014 r., III CZP 23/14, B. Ustjanicz, K. Pietrzykowski, K. Strzelczyk)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku postanowieniem z dnia 13 lutego 2014 r., V ACA 747/13, zagadnienia prawnego:

„Czy zawarcie umowy sprzedaży własności nieruchomości zabudowanej budynkiem mieszkalnym, w którym znajdują się wynajmowane lokale mieszkalne wykracza poza ustawowe granice przedmiotu działalności towarzystwa budownictwa społecznego (art. 27 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 26 października 1995 r. o niektórych formach popierania budownictwa mieszkaniowego – tekst jedn. Dz.U. z 2013 r., poz. 255) występującego w takiej umowie jako sprzedawca i w związku z tym, czy taka umowa jest ważna (art. 58 § 1 k.c.)?”

podjął uchwałę:

Zbycie przez towarzystwo budownictwa społecznego nieruchomości zabudowanej budynkiem mieszkalnym, w którym znajdują się wynajmowane lokale mieszkalne, jest niedopuszczalne, chyba że nie wykracza poza granice przedmiotu działalności towarzystwa określone w art. 27 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 26 października 1995 r.

**o niektórych formach popierania budownictwa mieszkaniowego
(jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 255).**

*(uchwała z dnia 6 czerwca 2014 r., III CZP 24/14, B. Ustjanicz,
K. Pietrzykowski, K. Strzelczyk)*

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Szczecinie postanowieniem z dnia 14 lutego 2014 r., II Cz 869/13, zagadnienia prawnego:

„1. Czy w świetle art. 30 ust. 2 w zw. z art. 33 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (tekst jedn. Dz.U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1376 ze zm.) aplikant komorniczy w sprawie o świadczenie pieniężne, nie przekraczające kwoty stanowiącej równowartość stukrotnego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej w roku poprzednim, w rozumieniu art. 33 ust. 1 ustawy, do skutecznego dokonania czynności egzekucyjnych, w tym wydania postanowienia o ustaleniu kosztów i zakończeniu postępowania, powinien legitymować się upoważnieniem komornika do dokonania konkretnej czynności egzekucyjnej czy też wystarczy upoważnienie ogólne do czynności egzekucyjnych w danej sprawie?

2. W sytuacji gdy ogólne upoważnienie jest niewystarczające, czy czynność dokonana na podstawie takiego upoważnienia jest czynnością istniejącą, czy też wadliwą podlegającą uchyleniu?”
podjął uchwałę:

Upoważnienie aplikanta komorniczego przez komornika sądowego na podstawie art. 30 ust. 2 w związku z art. 33 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (jedn. tekst: Dz.U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1376 ze zm.) do samodzielnego wykonywania określonych czynności egzekucyjnych nie obejmuje wydania postanowienia o ustaleniu kosztów egzekucji i zakończeniu egzekucji. Takie postanowienie podpisane przez aplikanta komorniczego jest nieistniejące.

*(uchwała z dnia 6 czerwca 2014 r., III CZP 26/14, B. Ustjanicz,
K. Pietrzykowski, K. Strzelczyk)*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Szczecinie postanowieniem z dnia 4 lutego 2014 r., II Cz 1953/13, zagadnienia prawnego:

„Czy należy podwyższyć o stawkę podatku od towarów i usług wynagrodzenie w wysokości maksymalnej stawki taksy notarialnej, przyznawane notariuszowi od Skarbu Państwa, na podstawie art. 6 § 4 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (jedn. tekst: Dz.U. z 2008 r. Nr 189, poz. 1158 ze zm.)?”

podjął uchwałę:

Wynagrodzenia notariusza wyznaczonego do dokonania czynności notarialnej na podstawie art. 6 § 4 zd. 2 w zw. z art. 6 § 3 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (jedn. tekst: Dz.U. z 2014 r., poz. 164) nie podwyższa się o stawkę podatku od towarów i usług przewidzianą dla tego rodzaju czynności w ustawie z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (jedn. tekst: Dz.U. z 2011 r. Nr 177, poz. 1054 ze zm.).

(uchwała z dnia 26 czerwca 2014 r., III CZP 27/14, M. Kocon, B. Myszką, A. Owczarek)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Kielcach postanowieniem z dnia 13 lutego 2014 r., II Cz 1755/13, zagadnienia prawnego:

„Czy na postanowienie sądu rejonowego oddalające skargę na czynność komornika sądowego w postaci postanowienia o przyznaniu ruchomości wierzycielowi w wyniku uwzględnienia jego wniosku o przejęcie ruchomości złożonego w trybie art. 877 k.p.c. przysługuje zażalenie do sądu II instancji?”

podjął uchwałę:

Na postanowienie sądu oddalające skargę na czynność komornika, polegającą na przejęciu ruchomości przez wierzyciela na

własność za cenę nie niższą od ceny wywołania (art. 877 k.p.c.), przysługuje zażalenie.

(uchwała z dnia 26 czerwca 2014 r., III CZP 29/14, M. Kocon, B. Myszka, A. Owczarek)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Rejonowy w Kartuzach postanowieniem z dnia 7 lutego 2014 r., VI Co 873/13, zagadnienia prawnego:

„Czy referendarz sądowy w sądzie rejonowym jest uprawniony do orzekania w postępowaniu egzekucyjnym w sprawach ze skargi na czynność komornika?”

podjął uchwałę:

Referendarz sądowy nie jest uprawniony do rozpoznawania skarg na czynności komornika (art. 767 k.p.c.).

(uchwała z dnia 26 czerwca 2014 r., III CZP 30/14, M. Kocon, B. Myszka, A. Owczarek)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Radomiu postanowieniem z dnia 7 marca 2014 r., IV Cz 639/13, zagadnienia prawnego:

„Czy art. 788 § 1 k.p.c. znajduje zastosowanie do bankowego tytułu egzekucyjnego, gdy w trakcie toczącego się postępowania egzekucyjnego nastąpiło połączenie, w trybie art. 492 § 1 pkt 1 k.s.h., banku będącego wierzycielem, na rzecz którego nadano sądową klauzulę wykonalności z innym bankiem poprzez przeniesienie całego majątku spółki przejmowanej na spółkę przejmującą?”

podjął uchwałę:

Jeżeli po wszczęciu egzekucji, której podstawą jest bankowy tytuł egzekucyjny zaopatrzony w klauzulę wykonalności, doszło do połączenia banków przez przeniesienie całego majątku banku

przejmowanego na bank przejmujący (art. 124 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe, jedn. tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 1376 ze zm., w związku z art. 492 § 1 pkt 1 k.s.h.), sąd nadaje klauzulę wykonalności na rzecz banku przejmującego (art. 788 § 1 k.p.c.).

(uchwała z dnia 26 czerwca 2014 r., III CZP 46/14, M. Kocon, B. Myszka, A. Owczarek)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowieniem z dnia 6 marca 2014 r., I ACz 2682/13, zagadnienia prawnego:

„Czy przejście obowiązków, o którym mowa w art. 788 § 1 k.p.c., następuje w sytuacji przekształcenia przedsiębiorcy jednoosobowego w spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z dnia 26 czerwca 2014 r., III CZP 35/14, M. Kocon, B. Myszka, A. Owczarek)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Rzecznika Ubezpieczonych we wniosku z dnia 2 stycznia 2014 r., RU/1/14/TML, zagadnienia prawnego:

„Czy osobie najbliższej przysługuje z tytułu umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę wynikającą z naruszenia jej dobra osobistego w postaci szczególnej więzi emocjonalnej ze zmarłym, nawet gdy śmierć nastąpiła przed dniem 3 sierpnia 2008 r.?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 2014 r., III CZP 2/14, T. Ereciński, J. Gudowski, I. Koper, A. Owczarek, T. Wiśniewski, M. Wysocka, D. Zawistowski)

ZAGADNIENIA PRAWNE PRZEDSTAWIONE DO ROZSTRZYgniĘCIA

III CZP 59/14

„1. Czy termin przedawnienia roszczenia o zapłatę czesnego określa art. 118 k.c. czy art. 751 pkt 2 k.c. w zw. z art. 750 k.c.?

2. Czy roszczenie uczelni o zapłatę czesnego jest roszczeniem związanym z prowadzeniem działalności gospodarczej w rozumieniu art. 118 k.c.?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 9 maja 2014 r., V Ca 687/14, A. Strączyńska)

Sąd Okręgowy, uzasadniając przedstawione wątpliwości, zauważył, że przedmiotem umowy o czesne jest działalność dydaktyczna uczelni. Działalność ta stanowi wykonywanie zadań publicznych, a opłaty pobierane za kształcenie nie są tożsame ze środkami uzyskiwanymi z działalności gospodarczej. Uczelnia nie prowadzi zatem działalności gospodarczej w zakresie edukacyjnym, nawet jeśli pobiera za to opłaty. Sąd drugiej instancji podniósł także, że art. 106 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (jedn. tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 572 ze zm.) wyraźnie wskazuje, iż prowadzenie przez uczelnię działalności dydaktycznej, naukowej, badawczej, doświadczalnej, artystycznej, sportowej, rehabilitacyjnej lub diagnostycznej nie stanowi działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej. Przepis art. 160 ust. 3 Prawa o szkolnictwie wyższym wyłącza zastosowanie art. 750 k.c.

w związku z art. 751 pkt 2 k.c., gdyż przewiduje umowę nazwaną, nie regulując jednak przedawnienia, do którego ma zastosowanie art. 118 k.c. Z kolei wobec tego, że uczelnia nie prowadzi działalności gospodarczej w zakresie usług edukacyjnych, to termin przedawnienia roszczenia z umowy o odpłatności za studia wynosi 10 lat. Sąd dodał, że przy przyjęciu, iż obecnie termin przedawnienia wynosi 10 lat, względy celowościowe przemawiają za stanowiskiem, że również w czasie obowiązywania poprzedniej ustawy o szkolnictwie wyższym obowiązywał termin dziesięcioletni.

Z drugiej strony można przyjąć, że art. 751 k.c. jest przepisem szczególnym wobec art. 118 k.c. Szczególny termin przedawnienia dotyczy wszelkich wskazanych w nim roszczeń, w tym tych, które związane są z prowadzeniem działalności gospodarczej. Wątpliwe jest jednak to, czy uczelnię można uznać za podmiot spełniający warunki zawodowego trudnienia się nauką lub zakładu utrzymywanego na taki cel. Poprzednia i obecnie obowiązująca ustawa o szkolnictwie wyższym nie mówią o „nauce”, lecz o „kształceniu”, które jest jednym z głównych celów uczelni.

Sąd drugiej instancji wskazał, że w orzecznictwie sądów ujawniły się znaczne rozbieżności; niektóre sądy rejonowe i okręgowe kwalifikują umowę o czesne jako odrębny typ umowy albo uznają ją za umowę nienazwaną, czego efektem jest stosowanie art. 118 k.c. albo art. 751 pkt 2 k.c.

Podobny problem prawny z analogicznym uzasadnieniem został przedstawiony w sprawach III CZP 38/14 i III CZP 42/14 (Izba Cywilna 2014, nr 5, s. 13 i 16) oraz III CZP 54/14 (Izba Cywilna 2014, nr 6, s. 27), a także III CZP 60/14 i III CZP 61/14 (patrz niżej).

A.T.

*

III CZP 60/14

„Czy do przedawnienia roszczenia o zapłatę wynagrodzenia za studia, wynikającego z umowy o warunkach odpłatności za studia, o której mowa w art. 160 § 3 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym w brzmieniu obowiązującym 1 października 2009 r. (Dz.U. Nr 164, poz. 1365 ze zm.) ma zastosowanie

art. 751 pkt 1 bądź 2 kodeksu cywilnego czy art. 118 kodeksu cywilnego?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 15 kwietnia 2014 r., II Ca 1240/13, M. Miczke)

Sąd Okręgowy wskazał na rozbieżność stanowisk w orzecznictwie sądów powszechnych dotyczącą kwalifikacji umowy o warunkach odpłatności za studia lub usługi edukacyjne jako umowy o świadczenie usług przewidzianej w art. 750 k.c., co rzutuje m.in. na przyjęcie właściwego terminu przedawnienia roszczeń wynikających z takiej umowy. W art. 160 § 3 wspomnianej ustawy przewidziano jedynie formę pisemną dla takiej umowy, nie podając jej przedmiotowo istotnych elementów, w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto zaś, że umowa taka powinna precyzować świadczenia uczelni, za które student obowiązany jest uiścić opłatę, co uprawnia do wniosku, iż określenie konkretnych usług edukacyjnych wpływa na kwalifikację prawną umowy. Nie bez znaczenia pozostaje jednak treść regulaminu studiów, planu studiów i programu kształcenia. Odrębność reżimu prawnego takiej umowy jest więc problematyczna.

Sąd Okręgowy wskazał również na problematykę związaną z kwalifikacją działalności prowadzonej przez uczelnię jako działalności gospodarczej, m.in. podnosząc, że odpłatność nie zawsze wiąże się z celem zarobkowym.

R.B.

*

III CZP 61/14

„1. Czy termin przedawnienia roszczenia o zapłatę czesnego wynikającego z umowy o warunkach odpłatności za studia, o której stanowi art. 160 ust. 3 ustawy z dnia 27 lipca 2005 roku o szkolnictwie wyższym (jedn. tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 572 ze zm.), określa art. 118 k.c. czy art. 751 pkt 2 k.c. w zw. z art. 750 k.c.?”

2. Czy roszczenie uczelni o zapłatę czesnego jest roszczeniem związanym z prowadzeniem działalności gospodarczej w rozumieniu art. 118 k.c.?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 9 maja 2014 r., V Ca 652/14, D. Olczak-Dąbrowska)

W ocenie Sądu Okręgowego, źródłem wątpliwości jest kwalifikacja prawna umowy o warunkach odpłatności za studia jako umowy nazwanej uregulowanej w ustawie z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. z 2012 r., poz. 572 ze zm.) albo umowy nienazwanej, do której należy stosować odpowiednio przepisy o umowie zlecenia.

Niektóre sądy uznają, że na podstawie Prawa o szkolnictwie wyższym nie można zrekonstruować istotnych praw i obowiązków stron tej umowy, co prowadzi do odpowiedniego zastosowania przepisów o umowie zlecenia, a termin przedawnienia roszczenia o zapłatę czesnego przewiduje wówczas art. 751 pkt 2 k.c. Pogląd ten uzasadnia również stosowanie w drodze analogii przepisów o zleceniu do umów nazwanych o świadczenie usług w zakresie nieuregulowanym oraz koncepcja tzw. umów mieszanych.

Według odmiennego poglądu, umowa ta nie jest umową o naukę (w rozumieniu art. 751 pkt 2 k.c.), lecz umową o warunkach odpłatności za studia; jest ona uregulowana w art. 160 ust. 3 Prawa o szkolnictwie wyższym i nie ma do niej zastosowania art. 750 k.c. i nast. Skoro brak przy tym szczególnego terminu przedawnienia, to ma zastosowanie termin dziesięcioletni. Za przyjęciem tej koncepcji przemawia uregulowanie umowy, choć fragmentaryczne, w Prawie o szkolnictwie wyższym oraz restryktywna wykładnia przepisów regulujących przedawnienie (zakaz wykładni rozszerzającej i analogii).

Przy założeniu, że przedawnienie roszczenia o zapłatę czesnego uregulowane jest w art. 118 k.c., powstaje – zdaniem Sądu Okręgowego – problem prawny odnoszący się do charakteru działalności uczelni wyższej. Artykuł 106 Prawa o szkolnictwie wyższym wskazuje, że prowadzenie przez uczelnię działalności dydaktycznej, naukowej, badawczej, doświadczalnej, artystycznej, sportowej, rehabilitacyjnej lub diagnostycznej nie stanowi działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej. Jednakże przepisy kodeksu cywilnego nie zawierają legalnej definicji działalności gospodarczej, a w doktrynie nauk prawnych pojawiają się wątpliwości, czy na gruncie prawa prywatnego znajduje zastosowanie definicja tej działalności uregulowana w art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. Przyjmuje się przy tym, że

związek roszczenia z działalnością gospodarczą nie wymaga, aby wierzyciel był przedsiębiorcą; decydujący jest charakter tej działalności.

A.T.

*

III CZP 62/14

„Czy szkodą w uprawie rolnej (art. 50 ust. 1b w zw. z art. 46 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie (Dz.U. z 2013 r., poz. 1226) jest także szkoda wyrządzona przed zasiewem, w wyniku której konieczne jest ponowne wykonanie czynności agrotechnicznych przygotowujących pole do zasiewu?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 29 kwietnia 2014 r., V Ca 591/13, T. Korzeń, Z. Wilczyńska, R. Bogusz)

Sąd Okręgowy wskazał, że art. 46 ust. 1 Prawa łowieckiego przewiduje obowiązek dzierżawcy lub zarządcy obwodu łowieckiego jedynie do wynagrodzenia szkody wyrządzonej w uprawach i płodach rolnych przez bliżej określone zwierzęta oraz przy wykonywaniu polowania. Wątpliwości budzi kwestia, czy taką szkodą jest szkoda powstała przed dokonaniem zasiewu, polegająca na zniszczeniu powierzchni przygotowanej do zasiewu, brakuje bowiem legalnej definicji uprawy rolnej, a kryteria wypracowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego, rozszerzające pojęcie uprawy rolnej na sady, lasy i ogrody, nie są wystarczające. Takiej postaci szkody nie przewidują również przepisy wykonawcze, określające sposób postępowania przy szacowaniu szkód w uprawach rolnych oraz wypłatę należnych z tego tytułu odszkodowań.

R.B.

*

III CZP 64/14

„Czy roszczenie Skarbu Państwa przeciwko podatnikowi o zwrot kwoty zapłaconej tytułem nadpłaty podatku na podstawie decyzji organu podatkowego, której nieważność następnie stwierdzono, podlega rozpoznaniu na drodze sądowej?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 4 czerwca 2014 r., I ACz 944/14, A. Struzik, S. Jamróg, R. Kurek)

Sąd Apelacyjny wszechstronnie rozważył stosowanie art. 199¹ k.p.c., podnosząc, że przepis ten ma służyć urzeczywistnieniu konstytucyjnego prawa do sądu, a zatem nie może być interpretowany w oderwaniu od art. 45 Konstytucji.

Artykuł 199¹ k.p.c. powinien mieć zastosowanie tylko wtedy, gdy przed stroną postępowania administracyjnego lub sądownoadministracyjnego zostaje zamknięta droga tego postępowania, nie zaś w sytuacji, w której organ administracyjny umarza postępowania, po czym występuje jako przedstawiciel Skarbu Państwa na drogę sądową. Wymieniony przepis ma za zadanie zapewnienie prawa do poszukiwania ochrony sądowej osobom fizycznym i prawnym, a nie organom administracji publicznej lub samemu państwu. Ponadto przyjęcie takiej interpretacji oznaczałoby, że organy administracyjne mogłyby w dowolny sposób manipulować właściwością sądów powszechnych przez umorzenie postępowania prowadzonego przed nimi, a następnie wytoczenie powództwa przed sądem.

Sąd Apelacyjny podniósł także, że w orzecznictwie nie budzi wątpliwości, iż w hipotezie art. 199¹ k.p.c. nie mieszczą się w ogóle przypadki, w których nie istnieje żadna norma prawna przewidująca rozpoznawanie danej kategorii spraw przez organy administracji publicznej lub sądy administracyjne. W takiej sytuacji sąd powszechny nie tylko nie może odrzucić pozwu ze względu na niedopuszczalność drogi sądowej, lecz przeciwnie, ma bezwzględny, konstytucyjny obowiązek rozpoznania sprawy co do istoty.

Sąd Apelacyjny poddał też wnikliwej analizie odpowiednie przepisy Ordynacji podatkowej (art. 21, 59 § 1, 52, 23 § 1) i na tej podstawie doszedł do wniosku, że przedmiotowa należność Skarbu Państwa nie ma charakteru podatkowego ani nie traktuje się jej na równi z tym zobowiązaniem; w konsekwencji nie ma możliwości, aby powód na podstawie Ordynacji dochodził swojego roszczenia.

Z drugiej strony należy zauważyć, że Skarb Państwa nie działa jako uczestnik obrotu gospodarczego, a zobowiązanie, którego realizacji dochodzi, nie jest związane z jego uprawnieniami właścicielskimi. Nie ma zatem także przesłanek do przyjęcia, że zobowiązanie to ma charakter cywilny. Świadczenie zostało wypłacone na podstawie przepisów prawa podatkowego, które choć zostały błędnie zastosowane,

to jednak nie straciły tego charakteru; gdyby nie normy prawnopodatkowe nigdy nie doszłyby do świadczenia, które powód poczytuje za nienależne.

A.Z.

*

III CZP 65/14

„Czy sąd, orzekając o umieszczeniu dziecka w jednej z rodzinnych form pieczy zastępczej, powinien wyznaczyć konkretną rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, czy też może przenieść swoje uprawnienia na rzecz jednostki organizacyjnej pomocy społecznej?”

(wniosek Rzecznika Praw Dziecka z dnia 4 czerwca 2014 r., ZSR/500/3/2014/MS)

Rzecznik Praw Dziecka uzasadnił wniosek troską o dobro dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej, a także obserwacją praktyki sądowej oraz dochodzącymi do Rzecznika sygnałami o problemach w stosowaniu prawa w tym zakresie.

Zwrócił uwagę, że przepisy kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (art. 109–111) oraz ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (art. 35) nie zawierają jednoznacznego wskazania, w jaki sposób powinny być formułowane orzeczenia o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej. Z informacji uzyskanych przez Rzecznika wynika, że w orzecznictwie sądów powszechnych pojawiły się dwa nurty wykładni przepisów o pieczy zastępczej.

Zgodnie z jednym stanowiskiem, sąd każdorazowo oznacza w sentencji orzeczenia konkretną rodzinę zastępczą lub rodzinny dom dziecka, w których ma zostać umieszczone dziecko. W niektórych sądach rodzinnych ukształtowała się jednak praktyka polegająca na przekazywaniu przez sądy, w wydawanych przez nie postanowieniach, uprawnienia do wskazania podmiotu sprawującego pieczę zastępczą na jednostki organizacyjne pomocy społecznej. Praktyka ta dotyczy różnego rodzaju spraw opiekuńczych (ograniczenia, zawieszenia i pozbawienia władzy rodzicielskiej), a postanowienia tego typu zapadają

zarówno w trybie zabezpieczenia, jak i jako kończące postępowanie. Rzecznik zwrócił uwagę, że sądy nie tylko nie wskazują konkretnego podmiotu sprawującego pieczę zastępczą, ale pozostawiają również do uznania jednostek pomocy społecznej wybór formy pieczy zastępczej, w której ma zostać umieszczone dziecko (rodzina zastępcza lub placówka opiekuńczo-wychowawcza).

Rzecznik Praw Dziecka zajął stanowisko, że językowa i funkcjonalna wykładnia art. 35 ust. 1 i 2, art. 58 ust. 1 oraz art. 103 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, a także art. 579² k.p.c. uzasadniają przyjęcie, iż sąd, orzekając o umieszczeniu dziecka w jednej z form pieczy zastępczej, powinien wyznaczyć konkretną rodzinę zastępczą lub rodzinny dom dziecka. W świetle obowiązujących przepisów sąd nie może natomiast przekazać uprawnień ich wskazania jednostce organizacyjnej pomocy społecznej.

S.J.Z.

*

III CZP 66/14

„Czy wniesienie powództwa o roszczenia z tytułu czynów niedozwolonych przed sąd, z którego działalnością strona wiąże powstanie roszczenia odszkodowawczego, stanowi przeszkodę do rozpoznania sprawy przez ten sąd, w rozumieniu art. 44 k.p.c.?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 23 maja 2014 r., I ACa 87/14, J. Kaspryszyn, G. Matuszek, A. Guzińska)

Sąd Apelacyjny wskazał, że art. 44 k.p.c. stanowi podstawę do wyznaczenia innego sądu z powodu przeszkody w rozpoznaniu sprawy; chodzi przy tym o przeszkodę, której sąd właściwy nie może pokonać. Nie budzi wątpliwości, że przeszkodami takimi są przyczyny zewnętrzne (np. siła wyższa) lub wewnętrzne (niedostateczna obsada, choroby sędziów, wyłączenie sędziów od orzekania w danej sprawie). Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę, że art. 44 k.p.c. nie wskazuje na możliwość wyznaczenia innego sądu ze względów celowościowych, np. ze względu na rodzaj sprawy poddanej pod osąd, kategorie spraw, czy charakter strony postępowania; taka możliwość przewidziana jest w postępowaniu

nieprocesowym (art. 508 § 2 k.p.c.) oraz w postępowaniu odrębnym w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych (art. 461 § 3 k.p.c.).

Sąd Apelacyjny zaznaczył, że z dotychczasowego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, iż nie ma podstaw do zaaprobowania możliwości wyznaczenia innego sądu w trybie art. 44 k.p.c. ze względów celowościowych. Stanowisko to prezentowane jest również w doktrynie. Sąd Apelacyjny zwrócił jednak uwagę, że z treści art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, jak również z art. 45 ust. 1 Konstytucji płynie wymaganie, by sądy były niezawisłe i bezstronne. Istotne jest przy tym uwzględnienie kryterium obiektywnego, tj. dokonanie oceny, czy dany sąd daje gwarancje wystarczające by wykluczyć wszelkie uprawnione wątpliwości w tej mierze. Wydawać się zatem może, że poddanie rozstrzygnięcia sprawy pod osąd sądu, którego działaniu zarzucane jest podejmowanie czynności powodujących szkodę, stoi w sprzeczności z potrzebą zapewnienia poczucia sprawiedliwości.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, należałoby zatem rozważyć, czy dotychczasowa wąska wykładnia art. 44 k.p.c., przy jednoczesnym braku w polskim procesie cywilnym instytucji wyłączenia sądu, nie powinna ulec rozszerzeniu.

S.J.Z.

*

III CZP 67/14

„Czy w razie określenia przez Trybunał Konstytucyjny terminu utraty mocy obowiązującej przepisu uznanego za niezgodny z Konstytucją (art. 190 § 3 Konstytucji RP), sąd stosuje ten przepis do oceny zdarzeń, które nastąpiły przed tym terminem również wówczas, gdy orzeka po utracie mocy obowiązującej przepisu, jeżeli powództwo oparte na przepisie uznanym za niezgodny z Konstytucją zostało wytoczone przed utratą mocy obowiązującej tego przepisu?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 3 kwietnia 2014 r., I ACa 145/14, R. Stachowiak, J. Nowicki, M. Gulczyńska)

Wątpliwości Sądu Apelacyjnego związane są z tezą wyroku Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2006 r., IV CSK 28/06 (OSNC 2007, nr 2, poz. 31), zgodnie z którą, w razie określenia przez Trybunał Konstytucyjny terminu utraty mocy obowiązującej przepisu uznanego za niezgodny z Konstytucją (art. 190 ust. 3 Konstytucji), sąd stosuje ten przepis do oceny zdarzeń, które nastąpiły przed tym terminem także wówczas, gdy orzeka po utracie mocy obowiązującej tego przepisu. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, teza oraz uzasadnienie wyroku wskazują, że po utracie mocy obowiązującej przepisu sąd stosuje w dalszym ciągu ten przepis do oceny zdarzeń, które nastąpiły przed utratą jego mocy obowiązującej. Taka interpretacja powoduje wątpliwości w sprawach, w których Trybunał Konstytucyjny orzekł utratę mocy przepisów prawnych.

Sąd Apelacyjny wskazał ponadto, że rozstrzygnięcie przedstawionego zagadnienia prawnego może mieć również uzasadnienie życiowe, w różnych bowiem sprawach dotyczących tego samego przedmiotu, które wpłynęły do sądu w tym samym dniu, rozstrzygnięcia mogą być odmienne, z uwzględnieniem, że sąd bierze pod uwagę stan prawny istniejący w dniu zamknięcia rozprawy (art. 316 k.p.c.). Odmienność ta może wynikać z dnia wyznaczenia rozprawy; w razie wyznaczenia jednej rozpraw w dniu poprzedzającym utratę mocy przepisu, drugiej zaś w dniu następnym o utracie mocy obowiązującej przepisu rozstrzygnięcia mogą być odmienne.

J.B.

*

III CZP 68/14

„Czy żądanie podmiotu określonego w art. 2 ust. 5 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1376) skierowane do komornika sądowego o opłatę za udzielenie informacji niezbędnych do prowadzenia egzekucji może być rozpoznane w drodze skargi na czynności komornika, który w toku egzekucji odmówił uiszczenia opłaty?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 28 lutego 2014 r., III Cz 1297/13, L. Jantowski, K. Gajewski, P. Jasinkiewicz)

Sąd Rejonowy w Gdyni oddalił skargę na czynności komornika, wskazując, że organ egzekucyjny może żądać od organów spółdzielni mieszkaniowych informacji niezbędnych do prowadzenia egzekucji, jednak brak przepisu, który reguluje w sposób ogólny kwestię odpłatności za informacje udzielane komornikom.

Sąd Okręgowy stwierdził, że wątpliwości powstają na tle charakteru świadczenia, a nie jego źródła, w tym charakteru samego stosunku prawnego łączącego jego podmioty. W omawianym przypadku podmioty te nie pozostają w stosunku podporządkowania, jednakże wykonanie obowiązku udzielenia informacji nie jest całkowicie dobrowolne. Sąd Okręgowy miał wątpliwości, czy obowiązek zapłaty wynikający z żądania organu egzekucyjnego udzielenia informacji i faktu wykonania tego wezwania przez podmiot zobowiązany może mieć inny charakter niż sam obowiązek, którego niewykonanie zagrożone jest sankcją grzywny.

Reasumując Sąd Okręgowy uznał, że środkiem służącym weryfikacji słuszności działania i zaniechania komornika sądowego w czasie postępowania egzekucyjnego jest skarga na czynności komornika, bez względu na podmiot skarżący takie zachowanie. Taka wykładnia pozostaje jednak w sprzeczności z rodzajem żądanego świadczenia interpretowanego w ramach stosunku prawnego łączącego jego podmioty, co uzasadnia – zdaniem Sądu – twierdzenie o istnieniu zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości.

M.M.

*

III CZP 69/14

„Czy norma art. 120 § 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (jedn. tekst: Dz.U. z 1998 r. Nr 21 poz. 94 ze zm.) wyłącza odpowiedzialność pracownika za szkodę wyrządzoną nieumyślnie przy wykonywaniu obowiązków pracowniczych podmiotowi pośrednio poszkodowanemu, także wówczas, gdy z przyczyn innych niż faktyczne, możliwość wyrównania jej przez pracodawcę jest wykluczona?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 13 maja 2014 r., I ACa 301/14, J. Wąsik, G. Kręzotek, R. Kurek)

Sąd Apelacyjny, mimo ukształtowanej linii orzeczniczej Sądu Najwyższego, zwrócił uwagę na konieczność nowego odczytania treści art. 120 § 1 k.p. Obszernie analizując literaturę i orzecznictwo stwierdził, że obecna wykładnia różnicuje sprawców deliktów z punktu widzenia ich odpowiedzialności za wyrównanie szkody osoby trzeciej ze względu na cechę statusu pracowniczego, ograniczając tym samym możliwość poszukiwania kompensaty szkody przez poszkodowanych deliktem. Może to prowadzić do niezgodności tego przepisu z wartościami rangi konstytucyjnej chronionymi przez art. 32 ust. 1 i art. 64 ust. 2 Konstytucji.

Według Sądu drugiej instancji, art. 120 § 1 k.p. nie różnicuje w żaden sposób ani rodzaju uszczerbku podlegającego kompensacie, ani tego, jaki krąg podmiotów może poszukiwać wyrównania uszczerbku. W ocenie Sądu Apelacyjnego, aby usunąć te negatywne konsekwencje, należałoby przecząco odpowiedzieć na przedstawione pytanie, mając na względzie, że stawia to pod znakiem zapytania normatywną treść samego przepisu.

M.M.

GLOSY

prawo cywilne materialne

Odpowiedzialność ubezpieczyciela z tytułu umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za uszkodzenie albo zniszczenie pojazdu mechanicznego niesłużącego do prowadzenia działalności gospodarczej obejmuje celowe i ekonomicznie uzasadnione wydatki na najem pojazdu zastępczego; nie jest ona uzależniona od niemożności korzystania przez poszkodowanego z komunikacji zbiorowej.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 17 listopada 2011 r., III CZP 5/11, T. Ereciński, T. Bielska-Sobkowicz, J. Frąckowiak, J. Gudowski, Z. Kwaśniewski, L. Walentynowicz, K. Zawada, OSNC 2012, nr 3, poz. 28; BSN 2011, nr 11, s. 5; OSP 2013, nr 1, poz. 2; OSG 2014, nr 1, poz. 1; Pal. 2011, nr 11–12, s. 133; Rej. 2011, nr 12, s. 189; Rej. 2012, nr 3, s. 191; Rozprawy Ubezpieczeniowe 2012, nr 1, s. 123)

Glosa

Bartłomieja Panfila, Glosa 2014, nr 2, s. 58

Glosator zwrócił uwagę, że w komentowanej uchwale zasadnie ustalono, iż szkoda związana z utratą możliwości korzystania z pojazdu mechanicznego jest szkodą majątkową i podlega indemnizacji w za-

kresie wydatków koniecznych, przez które rozumie się wydatki niezbędne do korzystania z innego pojazdu w takim samym zakresie, w jakim uszkodowany korzystałby ze swojego środka lokomocji, gdyby mu szkody nie wyrządzono. W ocenie glosatora, już na etapie badania tak rozumianej „konieczności” można ustalić, czy roszczenie odszkodowawcze nie jest fikcyjne; ten test jest dla takich fikcyjnych roszczeń wystarczającą zaporą.

Glosy do omawianej uchwały opracowali także: T. Szczurowski (Monitor Prawniczy 2012, nr 9, s. 495, T. Szanciło (OSP 2013, nr 1, poz. 2), T. Kotuk (Lex nr 1011468) oraz A. Wiewiórowska-Domagalska (Lex nr 1011468). Uchwała została także uwzględniona i omówiona w przeglądach orzecznictwa Z. Strusa (Palestra 2012, nr 1–2, s. 133) oraz J. Pisulińskiego (red.) (Forum Prawnicze 2012, nr 4, s. 120). Omówili ją również: P. Wawszczak w opracowaniu „Najem pojazdu zastępczego – stan sprzed uchwały i po uchwale Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 2011 r.” (Rozprawy Ubezpieczeniowe 2012, nr 1, s. 132) oraz D. Fuchs, E. Kowalewski, M. Wałachowska i M.P. Ziemiak w opracowaniu „Odszkodowanie za szkodę w pojazdach mechanicznych a kwestia cen części oryginalnych oraz amortyzacji i urealnienia ich wartości. Rozważania na kanwie obowiązkowego ubezpieczenia komunikacyjnego OC” (Wiadomości Ubezpieczeniowe 2012, nr 3, s. 31).

P.G.

*

Wniosek o nadanie klauzuli wykonalności przerywa bieg przedawnienia oraz powoduje jego zawieszenie aż do ukończenia postępowania wywołanego tym wnioskiem.

(wyrok z dnia 12 stycznia 2012 r., II CSK 203/11, D. Zawistowski, J. Górski, M. Kocon, OSP 2014, nr 6, poz. 60)

Glosa

Arkadiusza Sadzy, Orzecznictwo Sądów Polskich 2014, nr 6, poz. 60

Glosa ma charakter aprobujący.

Autor ocenił jako trafne ujęcie przez Sąd Najwyższy wymagania „bezpośredniości” przewidzianego w art. 123 § 1 pkt 1 k.c., zakładają-

ce, że czynność dokonana przed sądem jest objęta zakresem tego przepisu, jeżeli cechują ją obiektywna skuteczność, tzn. zdolność do osiągnięcia wskazanego w jego treści rezultatu. Stwierdził, że skoro uzyskanie orzeczenia opatrzonego klauzulą wykonalności stanowi środek do celu, jakim jest zaspokojenie dochodzonego roszczenia, to wnioski o nadanie klauzuli wykonalności jest czynnością zmierzającą bezpośrednio do zaspokojenia roszczenia. Na potwierdzenie trafności stanowiska Sądu Najwyższego odwołał się również do założeń leżących u podstaw instytucji przedawnienia oraz argumentów historycznych.

Glosator przychylił się następnie do stanowiska, że przerwany bieg przedawnienia roszczenia biegnie na nowo od chwili nadania tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności.

Orzeczenie odnotował M. Bączyk w przeglądzie orzecznictwa (Monitor Prawa Bankowego 2013, nr 2, s. 75).

M.P.

*

Roszczenie o zapłatę kary umownej na wypadek zwłoki lub opóźnienia nie przysługuje stronie odstępującej od umowy wzajemnej, jeżeli w umowie zastrzeżono również taką karę w związku z odstąpieniem od umowy.

(uchwała z dnia 18 lipca 2012 r., III CZP 39/12, J. Gudowski, D. Dończyk, K. Pietrzykowski, OSNC 2013, nr 2, poz. 17; PiP 2013, nr 10, s. 133; BSN 2012, nr 7, s. 9; Prok. i Pr. 2013, nr 6, poz. 50; Pr.Spółek 2012, nr 9, s. 4; Rej. 2012, nr 7–8, s. 216; Rej. 2012, nr 11, s. 172; Forum Prawnicze 2012, nr 5, s. 99)

Glosa

Aleksandry Fidali, Glosa 2014, nr 2, s. 23

Glosa jest aprobująca.

Glosatorka przedstawiła różne koncepcje, zaprezentowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego, jak również w doktrynie, dotyczące wykładni kary umownej. Opowiedziała się za interpretacją uznającą karę umowną na wypadek odstąpienia od umowy, jako zastrzeżoną na pokrycie

szkody wyrządzonej niewykonaniem umowy w następstwie odstąpienia od niej przez wierzyciela, z powodu naruszenia zobowiązania, za które dłużnik ponosi odpowiedzialność.

Zwróciła uwagę, że Sąd Najwyższy w glosowanej uchwale dopuścił możliwość różnicowania wysokości kar umownych, zastrzeżonych na wypadek odstąpienia od umowy, w zależności od rodzaju przesłanki uzasadniającej skorzystanie z tego uprawnienia. Zważywszy na zasadę swobody umów, glosatorka przyznała, że nie sposób twierdzić, by takie różnicowanie było niedopuszczalne. Nie jest ono jednak, jak przyznała, prawnie uzasadnione, a tym samym pożądanе, jeśli ustali się, że bez względu na sposób naruszenia zobowiązania zawsze będzie chodzić o pokrycie szkody w tym samym zakresie – wynikłej z niewykonania umowy. Celowe natomiast byłoby uzależnienie wysokości kary umownej od skutku, jaki wywoła odstąpienie od umowy w konkretnym stosunku zobowiązaniowym (*ex tunc* lub *ex nunc*) lub od etapu spełnienia świadczenia, gdy skutek nastąpi *pro futuro*.

Głosę aprobującą opracował także P. Drapała (Państwo i Prawo 2013, nr 10, s. 133). Uchwała została omówiona również przez M. Kućkę w „Przeglądzie orzecznictwa” (Forum Prawnicze 2013, nr 2, s. 103).

P.G.

*

Utrata możliwości kierowania przez zarząd kadłubowy działalnością osoby prawnej lub reprezentowania jej na zewnątrz uzasadnia ustanowienie kuratora dla tej osoby (art. 42 § 1 k.c.).

(uchwała z dnia 18 lipca 2012 r., III CZP 40/12, J. Gudowski, D. Dończyk, K. Pietrzykowski, OSNC 2013, nr 2, poz. 18; BSN 2012, nr 7, s. 9; Pr.Spółek 2012, nr 9, s. 4; Rej. 2012, nr 7–8, s. 216; Rej. 2012, nr 11, s. 172; Forum Prawnicze 2012, nr 5, s. 99)

Glosa

Zbigniewa Kuniewicza, Przegląd Sądowy 2014, nr 6, s. 133

Autor zaaprobował tezę orzeczenia, natomiast niektóre wątki uzasadnienia uchwały uznał za dyskusyjne. Zgodził się ze stanowiskiem, że

zarząd kadłubowy osoby prawnej jest jej organem istniejącym, ale za prostszy sposób uzasadnienia poglądu wyrażonego w głosowanej uchwale wskazał stwierdzenie, że art. 42 § 1 k.c. ma na celu umożliwienie osobie prawnej funkcjonowanie. W związku z tym zasadniczym powodem ustanowienia kuratora jest niemożność prowadzenia swoich spraw przez osobę prawną, przyczynę zaś tej niemożności z pewnością stanowi brak organu.

Glosator stwierdził, że przywołany przez Sąd Najwyższy art. 208 § 5 k.s.h. nie jest przeszkodą do podejmowania uchwał przez zdekompletowany zarząd. Wynikający z tego przepisu obowiązek powiadomienia wszystkich członków zarządu dotyczy tych osób, które w chwili zwołania posiedzenia są członkami tego organu. Osoby, które utraciły swe mandaty w zarządzie, doprowadzając tym samym do uszczerplenia składu organu, przestały być już członkami zarządu, a zatem do tych osób nie odnosi się przepis art. 208 § 5 k.s.h. W takiej sytuacji o możliwości działania tzw. zarządu kadłubowego w sferze stosunków wewnętrznych będzie decydowało spełnienie wymagania odnośnie do *quorum*, jeśli takie wymaganie zostanie przewidziane w umowie spółki.

Głosę do omawianej uchwały napisał M. Borkowski (Lex nr 1211867), a komentarz M. Tofel (Monitor Prawa Handlowego 2013, nr 1, s. 44).

E.S.

*

Świadomość wybudowania urządzenia przesyłowego, fizyczna możliwość stwierdzenia jego obecności oraz możliwość zapoznania się z mapami dokumentującymi przebieg, mogą w okolicznościach konkretnej sprawy spełniać przewidziane w art. 292 k.c. wymogi dla nabycia służebności odpowiadającej treścią służebności przesyłu.

(postanowienie z dnia 26 lipca 2012 r., II CSK 752/11, J. Górski, D. Dończyk, A. Niedużak, niepubl.)

Glosa

Marleny Jankowskiej i Mirosława Pawełczyka, Glosa 2014, nr 2, s. 39

Glosa jest aprobująca.

Komentowane rozstrzygnięcie dotyczyło problematyki widoczności urzędzenia przesyłowego w aspekcie przepisów dotyczących zasiedzenia służebności, a Sąd Najwyższy wypowiedział się co do tego, czy posadowiony w ziemi gazociąg stanowi urządzenie widoczne. Oparł się na orzeczeniach eksponujących element świadomości właściciela nieruchomości służebnej i w rezultacie przyjął szerszą wykładnię przesłanki „korzystania z widocznego i trwałego urzędzenia”.

Glosatorzy, aprobując rozstrzygnięcie, stwierdzili, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego dokonała się znamienna ewolucja, polegająca na odejściu od zmysłowego, wzrokowego i obiektywnego postrzegania urzędzenia przesyłowego i przyjęciu subiektywnego poczucia istnienia takiego urzędzenia (dająca się stwierdzić wiedza właściciela nieruchomości obciążonej o posadowieniu na nieruchomości urzędzenia przesyłowego), co ma stanowić substytut widoczności.

Głosę krytyczną do omawianego orzeczenia opracowali Ł. Ciszewski i P. Michalski (Glosa 2013, nr 1, s. 58).

P.G.

*

Zakład ubezpieczeń, który wypłacił odszkodowanie z tytułu ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkodę wyrządzoną przez kierującego pojazdem w stanie po użyciu alkoholu, nie może dochodzić od jego spadkobierców roszczenia zwrotnego przewidzianego w art. 43 pkt 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz.U. Nr 124, poz. 1152 ze zm.), jeżeli wypłata odszkodowania nastąpiła po śmierci kierującego pojazdem.

(uchwała z dnia 16 listopada 2012 r., III CZP 61/12, D. Dończyk, I. Gromska-Szuster, A. Owczarek; OSNC 2013, nr 4, poz. 47; BSN 2012, nr 11, s. 8; Prok. i Pr. 2013, nr 10, wkładka, s. 46; MoP 2012, nr 24, s. 1289)

Glosa

Pawła Księżaka i Bartosza Kucharskiego, Prawo Asekuracyjne 2014, nr 2, s. 98

W ocenie autorów rozstrzygnięcie i teza wyroku wydają się trafne, jednak uzasadnienie budzi – ich zdaniem – zasadnicze wątpliwości. Wskazali, że Sąd Najwyższy niepotrzebnie skoncentrował się na charakterze prawnym regresu, nietrafnie przy tym stwierdzając, iż regres ma naturę wyłącznie umowną, w związku z czym nie jest objęty sytuacją prawną spadkodawcy, która przechodzi na spadkobierców. Stwierdzili, że rozstrzygnięcie budzi wątpliwości także z tej przyczyny, iż prawu ubezpieczeniowemu znane są stany faktyczne, które trudno opisać w kategoriach prawnych, mające jednak istotne znaczenie prawne. Dotyczy to w szczególności interesu ubezpieczeniowego, który *de lege lata* określony jest w kategoriach ekonomicznych (art. 821 k.c.), przy czym określenie takie było respektowane przez Sąd Najwyższy również wtedy, gdy przedmiot ubezpieczenia majątkowego określany był jako mienie.

Glosatorzy skonstatowali, że w stanie faktycznym sprawy przedmiotem dziedziczenia był swego rodzaju negatywny interes, wynikający z mogącego powstać w przyszłości zobowiązania regresowego, nie przeszedł on jednak na spadkobierców jedynie ze względu na czysto osobisty charakter.

E.S.

*

Nabywca nieruchomości uregulowanej w księdze wieczystej nie może powoływać się na błąd (art. 84 k.c.) co do stanu prawnego nieruchomości i obciążenie jej hipoteką, jeżeli przed zawarciem umowy kupna nieruchomości nie zapoznał się z treścią księgi wieczystej, poprzestając na oświadczeniu zbywcy o braku obciążenia (art. 2 u.k.w.h.).

(wyrok z dnia 12 grudnia 2012 r., IV CSK 204/12, I. Gromska-Szuster, W. Katner, A. Kozłowska, Rej. 2014, nr 1, s. 167)

Glosa

Mateusza Królikowskiego, Monitor Prawniczy 2014, nr 12, s. 649

Zdaniem glosatora, stanowisko zajęte przez Sąd Najwyższy w komentowanym orzeczeniu zasługuje na aprobatę. W jego opinii, istotne znaczenie dla tej oceny ma sposób odczytania relacji pomiędzy regulacją błędu w art. 84 k.c. a unormowaniem art. 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (tekst jedn.: Dz.U. z 2013 r., poz. 707 ze zm.), uniemożliwiającym zasłanianie się niewiedzą co do treści księgi wieczystej. Pozornie uregulowania tych przepisów pozostają ze sobą w sprzeczności, zmierzając do zrealizowania wykluczających się stanów rzeczy. Pierwsze umożliwia powołanie się stronie na niewiedzę co do pewnych faktów, natomiast drugie rozwiązanie taką możliwość w sposób ogólny wyklucza. Normę zawartą w art. 2 ustawy o księgach wieczystych należy jednak odczytywać jako ograniczenie zakresu zastosowania art. 84 k.c., wyłączające w ogóle możliwość badania przesłanek uregulowanych w tym przepisie. Ustawodawca przesądza zatem generalnie, że strona nie może powołać się na błąd co do okoliczności ujawnionych w księdze wieczystej, niezależnie od tego, czy to fałszywe wyobrażenie miałyby prawną doniosłość na gruncie art. 84 k.c.

Uwaga krytyczna przedstawiona przez autora glosy dotyczy arbitralnego, jego zdaniem, stanowiska Sądu Najwyższego, który uznał nieskuteczność oświadczenia o uchyleniu się od skutków błędu, gdyż zostało ono skierowane do pełnomocnika procesowego. Według glosatora, to prawda, że osoba ta nie jest upoważniona do odbioru oświadczeń materialnoprawnych, nie wynika z tego jednak, że w okolicznościach rozpoznawanej sprawy oświadczenie powodów nie dotarło ostatecznie do pozwanego, tak że mógł zapoznać się z jego treścią. Nawet jeżeli pozwany nie uczestniczył aktywnie w postępowaniu, jest wysoce prawdopodobne, że był świadomy jego przebiegu oraz zapoznawał się z pismami kierowanymi do niego jako drugiej strony procesu. W związku z tym dopiero brak możliwości ustalenia, że pozwany mógł zapoznać się z treścią oświadczenia przemawiałoby za przyjęciem, iż oświadczenie o uchyleniu się nie dotarło do jego adresata zgodnie z art. 61 § 1 w związku z art. 88 k.c.

R.N.

Uchwała zgromadzenia wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością sprzeczna z zasadami współżycia społecznego narusza dobre obyczaje w rozumieniu art. 249 § 1 k.s.h.

(uchwała z dnia 20 grudnia 2012 r., III CZP 84/12, D. Dończyk, K. Pietrzykowski, H. Wrzeszcz, OSNC 2013, nr 7–8, poz. 83; BSN 2012, nr 12, s. 9; MPH 2013 nr 1, s. 3; MoP, 2014, nr 1, dodatek, s. 16)

Uwagi

Szymona Słotwińskiego,

Dobre obyczaje a zasady współżycia społecznego w świetle zaskarżalności wadliwych uchwał zgromadzenia wspólników

Przełęcz Prawa Handlowego 2014, nr 6, s. 29

Uwagi mają charakter aprobowany.

Autor, po obszernym omówieniu problematyki klauzul generalnych dobrych obyczajów i zasad współżycia społecznego na gruncie przepisów prawa handlowego, podzielił stanowisko zajęte przez Sąd Najwyższy. W komentowanej uchwale trafnie przyjęto, jego zdaniem, że art. 58 § 2 k.c. nie może być stosowany do uchwał pozostających w sprzeczności z normami pozaprawnymi. Przeciwnie rozwiązanie byłoby, w jego opinii, sprzeczne ze specyfiką aktów, jakimi są uchwały, oraz z właściwościami spółek prawa handlowego. Prowadziłoby ono zwłaszcza do bezpodstawnego różnicowania sposobu kwestionowania uchwał będących czynnościami prawnymi (które w myśl tej koncepcji mieściłyby się w zakresie stosowania art. 58 k.c.) oraz nieposiadających tego charakteru. Odwoływanie się w tym zakresie do art. 58 k.c. groziłoby także, zdaniem autora, bezpieczeństwu obrotu i stabilności funkcjonowania spółki oraz stawiało pod znakiem zapytania praktyczne znaczenie klauzuli generalnej zawartej w art. 249 § 1 k.s.h. Klauzule generalne zasad współżycia społecznego i dobrych obyczajów oparte są przy tym, jego zdaniem, na tych samych założeniach aksjologicznych, a tym samym brak podstaw do ich ostrego separowania.

Uchwała była także przedmiotem komentarza D. Kulgawczuka (Monitor Prawniczy 2014, nr 1, dodatek, s.16). Omówił ją również Ł. Węg-

rzynowski w „Przeglądzie orzecznictwa” (Przegląd Sądowy 2013, nr 11–12, s. 151).

M.G.

*

Jeżeli strony umowy o roboty budowlane przewidziały kary umowne za zwłokę w oddaniu przedmiotu umowy, a kodeks cywilny wyraźnie odróżnia zwłokę od zwykłego opóźnienia, uznanie w wyroku, że zamawiający miał prawo do naliczania kar umownych za faktyczny okres opóźnienia, narusza art. 476 k.c., który przez zwłokę rozumie tylko takie opóźnienie, które jest następstwem okoliczności, za które dłużnik ponosi odpowiedzialność.

(wyrok z dnia 8 lutego 2013 r., IV CSK 299/12, K. Tyczka-Rote, J. Frąckowiak, M. Romańska, niepubl.)

Glosa

Wojciecha Robaczyńskiego, Monitor Prawniczy 2014, nr 11, s. 592

W opinii autora, komentowane orzeczenie zasługuje na aprobatę, jednak problematyka poruszona przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku stwarza okazję do poszerzenia zawartej w nim argumentacji.

Glosator podkreślił, że opowiada się za poglądem, iż spośród wyróżnianych w literaturze funkcji kary umownej, podstawowe znaczenie ma funkcja odszkodowawcza. Z tego względu karę umowną można określić jako zryczałtowane odszkodowanie za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania. W związku z tym do zasądzenia kary umownej muszą zaistnieć ogólne przesłanki odpowiedzialności kontraktowej. Dłużnik obowiązany jest więc do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, chyba że niewykonanie lub nienależyte wykonanie jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Jedną z postaci nienależytego wykonania zobowiązania jest zwłoka dłużnika.

Zgodnie art. 476 k.c., zwłoka stanowi kwalifikowane opóźnienie, przy czym elementem pozwalającym uznać w danym przypadku opóźnienie za zwłokę jest to, że opóźnienie jest skutkiem okoliczności, za które dłużnik odpowiada. W związku z tym należy przyjąć, że w razie

zastrzeżenia kary umownej na wypadek zwłoki, żądanie kary umownej jest uzasadnione wtedy tylko, gdy opóźnienie może być zakwalifikowane jako zwłoka.

W stanie faktycznym komentowanej sprawy ustalono, że strony użyły w umowie sformułowania, iż kary umowne stanowiąc będą odszkodowanie w razie „zwłoki w wykonaniu umowy” w stosunku do określonych w umowie terminów. To sformułowanie wskazuje, że intencją stron nie była zmiana przesłanek kary umownej w stosunku do określonych w kodeksie cywilnym. Pozwala to na przyjęcie, że na tle rozważanego stanu faktycznego powstanie obowiązku zapłaty kary umownej uzasadnia opóźnienie zawinione; samo opóźnienie nie wystarczy do wystąpienia z jakimkolwiek roszczeniem W konsekwencji, jeżeli kara umowna jest zastrzeżona „na wypadek zwłoki”, to do skutecznego jej żądania konieczne jest stwierdzenie, że opóźnienie nastąpiło z przyczyn obciążających dłużnika.

Zdaniem glosatora, analiza sprawy będącej przedmiotem komentowanego wyroku wymaga jeszcze zwrócenia uwagi na okoliczność, iż kara umowna zastrzeżona była na rzecz gminy, a zatem podmiotu należącego do sektora finansów publicznych. Ustawa z dnia 17 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 885 ze zm.) nakłada na jednostki sektora finansów publicznych obowiązek ustalania i dochodzenia należności cywilnoprawnych, do których zalicza się także karę umowną. Jednostki sektora finansów publicznych są obowiązane do ustalania przypadających im należności pieniężnych, w tym mających charakter cywilnoprawny, oraz terminowego podejmowania w stosunku do zobowiązanych czynności zmierzających do wykonania zobowiązania. Nierealizowanie tego obowiązku może stanowić podstawę odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych. Oczywiście, jednostka sektora finansów publicznych, w tym także gmina, ma obowiązek dochodzenia tylko tych należności, które są zasadne w konkretnym przypadku. Kary umownej można żądać zatem tylko o tyle, o ile się ona należy w świetle przepisów kodeksu cywilnego i postanowień umowy. Biorąc jednak pod uwagę stanowisko ustawodawcy łatwo zrozumieć, dlaczego gminy wykazują daleko idącą determinację do naliczania kar umownych.

R.N.

Przed wejściem w życie art. 305¹–305⁴ k.c. było dopuszczalne nabycie w drodze zasiedzenia na rzecz przedsiębiorcy służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu.

Okres występowania na nieruchomości stanu faktycznego odpowiadającego treści służebności przesyłu przed wejściem w życie art. 305¹–305⁴ k.c. podlega doliczeniu do czasu posiadania wymaganego do zasiedzenia tej służebności.

(uchwała z dnia 22 maja 2013 r., III CZP 18/13, J. Gudowski, W. Katner, B. Myszk, OSNC 2013, nr 12, poz. 139; BSN 2013, nr 5, s. 5; Rej. 2013, nr 6, s. 169; Rej. 2013, nr 8, s. 187; NPN 2013, nr 2, s. 90; Forum Prawnicze 2013, nr 3, s. 81)

Glosa

Jędrzeja M. Kondka, Glosa 2014, nr 2, s. 29

Glosa ma charakter krytyczny.

Zdaniem glosatora, Sąd Najwyższy dokonał wykładni zanadto rozszerzającej i w sposób nieuzasadniony dał prymat interesowi publicznemu nad słusznym interesem prywatnym. W ocenie glosatora, nie można zgodzić się z tezą, że wprowadzenie służebności przesyłu miało na celu przede wszystkim potwierdzenie i uporządkowanie wcześniejszego orzecznictwa, nie zaś wprowadzanie całkowicie nowego rodzaju prawa rzeczowego. Zdaniem glosatora, już z samego faktu nowelizacji kodeksu cywilnego wypływa wniosek przeciwny – brak odpowiedniej instytucji umożliwiającej przedsiębiorcom przesyłowym korzystanie z cudzych nieruchomości uzasadnił odpowiednią nowelizację.

W dalszej kolejności glosator stwierdził, że nie było i nie jest możliwe ukształtowanie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu ze względu na to, iż służebność gruntowa i służebność przesyłu to dwa niezależne od siebie rodzaje służebności, mające inne cele i inne przesłanki ustanowienia.

Podsumowując, autor glosy przyjął, że analizowane rozstrzygnięcie opiera się na błędnym – choć ugruntowanym w judykaturze – założeniu, że możliwe było istnienie, a zatem również i posiadanie „służebności gruntowej o treści służebności przesyłu”. W żadnym jednak razie nie ma

podstaw do zaliczania okresu władania cudzą nieruchomością w zakresie obecnie istniejącej służebności przesyłu przed jej ustanowieniem do okresu zasiedzenia służebności przesyłu. W istocie, jak stwierdził glosator, stanowi to uznanie, że możliwe było posiadanie określonego prawa rzeczowego zanim zostało ono wprowadzone do porządku prawnego, to zaś jest niemożliwe. Brak odpowiednich przepisów intertemporalnych wyklucza uznanie takiego stanu faktycznego za równoważny z posiadaniem służebności przesyłu.

Uchwałę omówiła K. Pałka w „Przeglądzie orzecznictwa” (Forum Prawnicze 2013, nr 4, s. 86)

P.G.

*

Uprawniony z patentu może być pozbawiony uprawnień przewidzianych w art. 66 ust. 1 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej (jedn. tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1117 ze zm.) tylko na rzecz producenta leku generycznego, podejmującego czynności określone w art. 69 ust. 1 pkt 4 tej ustawy.

(wyrok z dnia 23 października 2013 r., IV CSK 92/13, M. Wysocka, A. Górski, A. Piotrowska, BSN 2013, nr 11, s. 19; MoP 2014, nr 12, s. 646)

Glosa

Gloeski Sztoldman, Glosa 2014, nr 2, s. 87

Glosa ma charakter krytyczny.

Komentowane rozstrzygnięcie dotyczy tzw. wyjątku Bolara, wprowadzonego do polskiego systemu prawa patentowego w 2001 r., który polega na ograniczeniu wyłączności uprawnionego z patentu w celu wykonania czynności niezbędnych do uzyskania pozwolenia na dopuszczenie do obrotu określonych wytworów. W ocenie autorki glosy, nie można zgodzić się ze sformułowaną przez Sąd Najwyższy tezą, według której krąg upoważnionych do działania w ramach przywileju

rejestracyjnego, zawartego w art. 69 ust. 1 pkt 4 Prawa własności przemysłowej, należy rozumieć wąsko, tzn. jest on ograniczony wyłącznie do producentów wytworów, których dotyczy pozwolenie na dopuszczenie do obrotu. W konsekwencji, jak zważył Sąd Najwyższy, przywilej Bolara nie obejmuje zachowania podmiotu trzeciego, który bezpośrednio nie działa z zamiarem uzyskania zezwolenia organu regulacyjnego, ale umożliwia lub ułatwia swoim działaniem osiągnięcie takiego celu przez inną osobę. Ponadto przywilej Bolara stanowi wyjątek od zasady monopolu patentowego i z tego względu podlega ścisłej wykładni. W ocenie glosatorki, treść art. 69 ust. 1 pkt 4 Prawa własności przemysłowej nie ogranicza kręgu upoważnionych do działania w ramach wyjątku Bolara wyłącznie do osób dokonujących czynności doświadczalnych w celu uzyskania na własne potrzeby pozwolenia na dopuszczenie do obrotu. Pogląd ten nie wynika, zdaniem autorki glosy, ani z konstrukcji ograniczenia, ani z wykładni funkcjonalnej lub systemowej tego przepisu.

W dalszej kolejności glosatorka zauważyła, że Sąd Najwyższy bez wyjaśnienia pozostawił zagadnienie, w jaki sposób, w danym stanie faktycznym, wytworzenie i dostarczenie chronionej substancji aktywnej na potrzeby spełnienia wymagań w procedurze regulacyjnej, stanowi naruszenie „zasady prymatu ochrony interesów uprawnionego z patentu”.

W podsumowaniu glosatorka stwierdziła, że wyrażony w tezie omawianego wyroku pogląd Sądu Najwyższego nie zasługuje na aprobatę i wskazana jest jego weryfikacja. Jak stwierdziła, krąg upoważnionych do działania w ramach wyjątku badawczego, zawartego w art. 69 ust. 1 pkt 4 Prawa własności przemysłowej, należy rozumieć szeroko, tj. w ten sposób, że obejmuje on swoim zakresem też osoby trzecie, których działania służą realizacji czynności badawczych na potrzeby uzyskania pozwolenia na dopuszczenie do obrotu przez inne podmioty. Podmioty trzecie, które nie ubiegają się o uzyskanie pozwolenia na dopuszczenie do obrotu, mogą działać w ramach wyjątku Bolara – jako pośrednio upoważnieni – wówczas, gdy działają w specyficznym celu, określonym w art. 69 ust. 1 pkt 4 Prawa własności przemysłowej.

teza oficjalna

Złożenie wniosku o zezwolenie na odrzucenie spadku w imieniu małoletniego powoduje zawieszenie – na czas postępowania – biegu terminu określonego w art. 1015 § 1 k.c.

teza opublikowana w „Rejencie”

Po złożeniu wniosku do sądu opiekuńczego, termin do odrzucenia spadku ulega zawieszeniu na czas trwania postępowania przed sądem opiekuńczym.

(wyrok z dnia 20 listopada 2013 r., I CSK 329/13, A. Górski, A. Kozłowska, D. Zawistowski, BSN 2014, nr 3, s.10)

Glosa

Pawła Księżaka, Rejent 2014, nr 5, s. 105

Glosa jest częściowo krytyczna.

Autor podzielił konkluzję przyjętą w glosowanym wyroku, wskazując, że optymalnie godzi ono wszystkie interesy występujące w sprawach związanych z odrzuceniem spadku przez osobę nieposiadającą zdolności do czynności prawnych. Zakwestionował natomiast część argumentacji sformułowanej w uzasadnieniu orzeczenia, odwołując się do sfery normatywnej. Zdaniem autora, rozumowanie Sądu Najwyższego w tym zakresie nie jest przekonujące; co więcej, stanowisko to jest – jego zdaniem – trudne do obrony na gruncie normatywnym, przemawiają za nim natomiast racje systemowe i aksjologiczne.

Jak stwierdził autor, od spadkobiercy nie można żądać rzeczy niemożliwej: złożenia oświadczenia w terminie, który nie może zostać dochowany wobec konieczności uzyskania zezwolenia sądu, tym bardziej że – na co wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały – sam wniosek do sądu opiekuńczego o udzielenie zezwolenia na złożenie oświadczenia woli nie może być utożsamiany z tym oświadczeniem. Zarazem jednak wniosek o zawieszeniu biegu terminu do odrzucenia spadku nie ma oparcia w treści art. 1015 § 1 k.c. ani – w razie przyjęcia poglądu o możliwości stosowania *per analogiam* do terminów prekluzyj-

nych przepisów o przedawnieniu – w art. 123 k.c. Dotyczy to zwłaszcza możliwości sięgnięcia w tym zakresie do koncepcji siły wyższej (art. 123 pkt 4 k.c.), która jako jedyna spośród podstaw zawieszenia biegu przedawnienia mogłaby, zdaniem autora, mieć zastosowanie na gruncie omawianej sytuacji. Koncepcja Sądu Najwyższego, mimo braku dostatecznej podstawy prawnej – w ocenie komentatora – dobrze odpowiada więc potrzebom występującym w praktyce oraz względom sprawiedliwości.

M.G.

prawo cywilne procesowe

W postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności aktowi notarialnemu, w którym dłużnik poddał się egzekucji (art. 777 § 1 pkt 4 k.p.c.), nie jest dopuszczalna ocena ważności czynności prawnej.

(uchwała z dnia 7 marca 2008 r., III CZP 155/07, J. Frąckowiak, J. Górowski, Z. Kwaśniewski, OSNC 2009, nr 3, poz. 42; BSN 2008, nr 3, s. 6; MoP 2008, nr 7, s. 339; Wspólnota 2008, nr 13, s. 46; Rej. 2008, nr 3, s. 177; Rej. 2008, nr 4, s. 172; NPN 2008, nr 1, s. 120; Rej. 2009, nr 4, s. 178)

Glosa

C.P. Waldzińskiego, Rejent 2014, nr 5, s. 112

Glosa jest częściowo krytyczna.

Autor zakwestionował stanowisko Sądu Najwyższego, twierdząc, że w praktyce może dojść do sytuacji, w których konieczna będzie ocena w postępowaniu klauzulowym ważności czynności prawnej. Jako przykład wskazał sytuację, w której dłużnik zawarł z osobą trzecią fikcyjną i antydatowaną umowę obciążającą składniki swojego majątku, poddając się egzekucji w akcie notarialnym. W ocenie autora, podejrzenie sądu co do wystąpienia takiej sytuacji może uzasadniać dopuszczenie z urzędu dowodów w celu ustalenia, czy czynność prawna jest ważna. Negatywna weryfikacja w tym zakresie powinna prowadzić do oddalenia wniosku o nadanie klauzuli wykonalności.

Na poparcie swojego stanowiska autor wskazał także uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 4 grudnia 2013 r., III CZP 85/13 (OSNC 2014, nr 3, poz. 28), w której dopuszczono oddalenie wniosku o nadanie klauzuli wykonalności aktowi notarialnemu, gdy jest oczywiste, że oświadczenie o poddaniu się egzekucji miało na celu obejście prawa.

Głosę aprobującą do uchwały napisał M. Walasik (Rejent 2010, nr 2, s. 93). Uchwałę omówili także: Z. Strus w „Przeglądzie orzecznictwa” (Palestra 2008, nr 5–6, s. 277) oraz T. Zembrzusi w opracowaniu „Niedopuszczalność oceny ważności czynności prawnej w postępowaniu klauzulowym” (Palestra 2008, nr 9–10, s. 244).

M.G.

*

Do uzupełnienia należnej opłaty od pozwu po stwierdzeniu braku podstaw do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym ma zastosowanie art. 130³ § 2 k.p.c.

(wyrok z dnia 10 maja 2012 r., IV CSK 503/11, D. Dończyk, I. Gromska-Szuster, Z. Kwaśniewski, niepubl.)

Glosa

Arkadiusza Sadzy, Przegląd Sądowy 2014, nr 6, s. 123

Glosator zwrócił uwagę, że zarówno w literaturze, jak i orzecznictwie występują poważne kontrowersje wokół zagadnienia, czy i w jakim trybie wzywać powoda do uzupełnienia 3/4 części opłaty sądowej po stwierdzeniu braku podstaw do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym. Opowiedział się za odstępieniem od szerokiej wykładni użytego w art. 130³ § 2 k.p.c. sformułowania „z innych przyczyn niż wymienione w § 1”, jaką zaproponowano w glosowanym wyroku. Zdaniem autora, za właściwy tryb uzupełnienia brakującej opłaty od pozwu podczas kierowania sprawą z postępowania nakazowego do postępowania upominawczego lub zwykłego można uznać tryb opisany w art. 130 § 1 k.p.c. Podniósł, że mając na względzie to, iż jednoznaczne odczytanie wymienionego w art. 130³ § 2 k.p.c. wyrażenia jest

w praktyce niełatwe do przeprowadzenia, *de lege ferenda* należy postulować wyjaśnienie opisanego problemu przez ustawodawcę.

E.S.

*

1. Przepis art. 207 § 3 w związku z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. ma odpowiednie zastosowanie w postępowaniu kasacyjnym w sprawach, w których skarga kasacyjna wpłynęła po dniu 3 maja 2012 r.

2. W postępowaniu kasacyjnym nie ma zastosowania art. 207 § 3 zdanie pierwsze k.p.c., a zdanie drugie stosuje się wyjątkowo; Sąd Najwyższy może wyrazić zgodę na złożenie pisma przygotowawczego tylko wówczas, gdy strona należycie uzasadni potrzebę jego złożenia.

3. Wniosek o zezwolenie na złożenie pisma przygotowawczego powinien zawierać uzasadnienie.

(postanowienie z dnia 13 grudnia 2012 r., III CSK 300/12, J. Gudowski, OSNC 2013, nr 3, poz. 42; OSP 2014, nr 6, poz. 58; BSN 2012, nr 12, s. 13)

Glosa

Magdaleny Olczyk, Orzecznictwo Sądów Polskich 2014, nr 6, poz. 58

Glosa ma charakter częściowo aprobujący.

Autorka podzieliła stanowisko Sądu Najwyższego ujęte w pierwszej tezie postanowienia. Stwierdziła, że art. 207 k.p.c. wyraża normę kompetencyjną dla przewodniczącego uprawniającą go do zobowiązania stron do składania pism oraz normę ograniczającą strony w dowolnym ich składaniu. Podniosła, że przewodniczący, a w toku sprawy sąd, może zezwalać na składanie pism przygotowawczych przez strony.

W ocenie autorki, mimo że w postępowaniu kasacyjnym ustawodawca przewidział jedynie skargę i odpowiedź na skargę kasacyjną, nie została wyłączona możliwość składania innych pism przygotowawczych. Glosatorka dodała, że pisma przygotowawcze zawierające argumentację prawniczą nie pozostają w sprzeczności z ideą postępowania

nia kasacyjnego jako postępowania szczególnego, obejmującego wyłącznie kontrolę zaskarżonego orzeczenia pod względem prawnym. W konkluzji wyraziła zapatrywanie, że pisma przygotowawcze zawierające argumentację prawniczą stron mogą być wnoszone w fazie postępowania kasacyjnego za zgodą przewodniczącego lub – po wyznaczeniu posiedzenia – za zgodą sądu.

M.P.

*

Radca prawny, który uzyskał pełnomocnictwo substytucyjne, jest na podstawie art. 89 § 1 k.p.c. uprawniony do uwierzytelnienia także pełnomocnictwa głównego, udzielonego przez zastępowaną przez niego stronę.

(postanowienie z dnia 6 lutego 2013 r., A. Owczarek, B. Ustjanicz, D. Zawistowski, OSP 2014, nr 6, poz. 61)

Glosa

Grzegorza Rzasy i Marty Sznajder, Orzecznictwo Sądów Polskich 2014, nr 6, poz. 61

Glosa ma charakter aprobujący.

Komentatorzy podnieśli, że w obecnym stanie prawnym zawodowi pełnomocnicy mają ogólne uprawnienie do uwierzytelniania wszelkich dokumentów składanych w sprawie, w której pełnomocnicy ci zostali ustanowieni. Stwierdzili, że pogląd przyjęty w glosowanym orzeczeniu koresponduje z celem noweli z dnia 23 października 2009 r. Dodali, że poświadczenie pełnomocnictwa procesowego powinno spełniać szczególne wymagania zawarte w tzw. ustawach korporacyjnych, tj. m.in. zawierać obok oświadczenia o poświadczeniu za zgodność z oryginałem również wskazanie daty i miejsca sporządzenia poświadczenia.

W dalszej części opracowania zajęli stanowisko, że aplikant radcowski nie może poświadczyć odpisu jakichkolwiek dokumentów składanych do akt sprawy, w tym odpisu udzielonego mu upoważnienia do zastępowania radcy prawnego, odpisu pełnomocnictwa udzielonego temu radcy prawnemu oraz odpisów innych dokumentów wykazujących umocowanie tego pełnomocnika. Według autorów, do wykazania upo-

ważnienia aplikanta dopuszczalne jest natomiast złożenie odpisu upoważnienia uwierzytelnionego przez radcę prawnego udzielającego tego upoważnienia.

M.P.

*

Pełnomocnikiem procesowym w sprawach o dokonanie wpisu w księdze wieczystej może być wyłącznie osoba spełniająca wymagania przewidziane w art. 87 k.p.c., także wtedy, gdy wniosek o wpis został zamieszczony przez notariusza w akcie notarialnym na podstawie art. 92 § 4 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (jedn. tekst: Dz.U. z 2008 r. Nr 189, poz. 1158 ze zm.).

(uchwała z dnia 22 maja 2013 r., III CZP 17/13, J. Gudowski, W. Katner, B. Myszka, OSNC 2013, nr 11, poz. 123; OSP 2014, nr 3, poz. 31; BSN 2013, nr 5, s. 5; Rej. 2013, nr 6, s. 169; Rej. 2013, nr 8, s. 186; NPN 2013, nr 2, s. 89; Rej. 2013, nr 11, s. 177)

Glosa

Roberta Makowskiego, Glosa 2014, nr 2, s. 48

Glosa jest aprobująca.

Zdaniem autora, zawarcie wniosku o wpis w księdze wieczystej w akcie notarialnym nie może stanowić wyjątku od wymagań dotyczących pełnomocników procesowych określonych w art. 87 k.p.c.; gdyby ustawodawca zamierzał taki wyjątek zastosować, to byłby on wyraźnie sprecyzowany. W ocenie glosatora, za odstępstwo od wymagań określonych w art. 87 k.p.c., które określają zakres podmiotowy pełnomocnictwa procesowego, nie może być uznany art. 92 § 4 Prawa o notariacie, który rolę notariusza ogranicza jedynie do przekazania wniosku do sądu wieczystoksięgowego, nie nadając mu jednocześnie charakteru pełnomocnika strony lub uczestnika postępowania.

Glosator nie podzielił poglądu Sądu Najwyższego, że przewodniczący nie może zarządzić zwrotu wniosku z powodu wadliwego ustanowienia pełnomocnika ze względu na to, iż przekazanie wniosku przez notariusza stanowi złożenie wniosku przez samego uprawnionego, a nie przez pełnomocnika.

Glosy do uchwały zaprezentowali również: E. Gniewek (Monitor Prawniczy 2014, nr 2, s. 97) oraz Z. Kuniewicz (Orzecznictwo Sądów Polskich 2014, nr 3, poz. 31). Omówili ją także: E. Stawicka w opracowaniu „Czy pełnomocnik ustanowiony do transakcji notarialnej, lecz nienależący do kręgu podmiotów wymienionych w art. 87 § 1 k.p.c., może skutecznie złożyć, zawarty w akcie notarialnym, wniosek o wpis do księgi wieczystej rezultatu czynności prawnej?” (Palestra 2014, nr 1–2, s. 201) oraz M. Stanik w „Przeglądzie orzecznictwa” (Forum Prawnicze 2013, nr 3, s. 77).

P.G.

*

1. Postanowienie sądu drugiej instancji, zmieniające postanowienie sądu pierwszej instancji i oddalające zarzut braku jurysdykcji krajowej, nie wiąże Sądu Najwyższego przy rozpoznawaniu skargi kasacyjnej od wydanego w tej sprawie wyroku.

2. Podniesienie przez pozwanego, który w układzie zbiorowym pracy zgodził się, aby w sporach o roszczenia związane ze służbą na statku morskim jurysdykcję miały sądy miejsca zamieszkania pracowników objętych układem, sprzecznego z tą klauzulą zarzutu braku jurysdykcji może być uznane za nadużycie praw procesowych, powodujące jego bezskuteczność.

3. Artykuł 8 ustawy z dnia 1 grudnia 1961 r. – Kodeks morski (jedn. tekst: Dz.U. z 1998 r. Nr 10, poz. 36 ze zm.), który ma zastosowanie do stosunków prawnych powstałych przed wejściem w życie ustawy z dnia 18 września 2001 r. – Kodeks morski (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 758), był przepisem szczególnym w stosunku do art. 31 § 1 ustawy z dnia 12 listopada 1965 r. – Prawo prywatne międzynarodowe (Dz.U. Nr 46, poz. 290 ze zm.).

4. Wody portów zalicza się do morskich wód wewnętrznych, które wchodzą w skład morskiego terytorium państwa (art. 2, 8, 11 i 86 Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawie morza, sporządzonej w Montego Bay w dniu 10 grudnia 1982 r., Dz.U. z 2002 r. Nr 59, poz. 543).

5. W celu stwierdzenia treści obcego prawa dopuszczalne jest korzystanie z dzienników ustaw państw obcych, innych zbiorów

tekstów prawnych, publikacji naukowych oraz stron internetowych, na których publikowane są teksty ustaw (art. 1143 k.p.c.).

(wyrok z dnia 23 maja 2013 r., II CSK 250/12, B. Myszka, M. Kocon, K. Zawada, OSNC 2014, nr 1, poz. 8; BSN 2013, nr 9, s. 9)

Glosa

Marcina Oreckiego, Palestra 2014, nr 5–6, s. 180

Glosa ma charakter częściowo aprobujący.

Komentator podzielił stanowisko dopuszczające badanie jurysdykcji krajowej przez Sąd Najwyższy, mimo rozstrzygnięcia tej kwestii przez sąd apelacyjny. Zaaprobował również zastosowanie w sprawie konwencji z Lugano. Przychylił się ponadto do poglądu, że prawo obce należy w postępowaniu cywilnym stosować z urzędu.

Odmienne niż Sąd Najwyższy glosator przyjął, że podniesienie zarzutu braku jurysdykcji, jako przejaw obrony pozwanego, nie może być uznane za nadużycie praw procesowych. Nie zgodził się także z potraktowaniem takiego zarzutu jako bezskutecznego.

W dalszej części opracowania autor zgodził się z twierdzeniem o stosowaniu ustawy o prawie prywatnym międzynarodowym z 2011 r. do spraw powstałych po jej wejściu w życie. Dodał jednak, że lepszym uzasadnieniem braku retroaktywności tej ustawy jest ogólna zasada prawa międzyczasowego *tempus regit actum* oraz art. 2 Konstytucji, z którego wyprowadzana jest zasada *lex retro non agit*.

M.P.

*

Prokurent może udzielić pełnomocnictwa procesowego – także dalszego – osobom wymienionym w art. 87 § 2 k.p.c.

(uchwała z dnia 24 lipca 2013 r., III CZP 45/13, J. Gudowski, J. Górowski, K. Tyczka-Rote, OSNC 2014, nr 3, poz. 26; BSN 2013, nr 7, s. 10; OSP 2014, nr 6, poz. 59; Prok.i Pr.2014, nr 1, wkładka, s. 37; MoP 2013 nr 16, s. 843; OSG 2014 nr 3, poz. 16, s. 39; Rej. 2013, nr 9, s.168; Rej. 2014, nr 4, s. 168; Forum Prawnicze 2013, nr 5, s. 1045)

Glosa

Zbigniewa Kuniewicza, Orzecznictwo Sądów Polskich 2014, nr 6, poz. 59

Glosa ma charakter krytyczny.

Komentator zauważył, że prokura jest także instytucją prawa procesowego, gdyż w zakresie umocowania prokurenta mieszczą się czynności sądowe. Zarzucił, że w uzasadnieniu uchwały nie wskazano merytorycznych argumentów wspierających tezę. Stwierdził następnie, że prokurent, jako podmiot uprawniony do dokonywania czynności sądowych, uzyskuje status pełnomocnika procesowego, jeżeli w takim charakterze zgłosi swój udział w konkretnej sprawie. Podniósł, że możliwość dokonania przez prokurenta substytucji pełnomocnictwa procesowego nie jest uregulowana przepisami kodeksu cywilnego, lecz kodeksu postępowania cywilnego, a w szczególności art. 91 pkt 3 k.p.c. Uznał, że wynikające z tego przepisu upoważnienie dotyczy każdego pełnomocnika, w tym prokurenta, ale substytucja jest możliwa tylko na rzecz adwokatów lub radców prawnych. Dodał, że dopuszczalność udzielenia substytucji na rzecz innych osób należących do kręgu określonego w art. 87 k.p.c. może wynikać z treści pełnomocnictwa, przy czym decyduje o tym udzielająca pełnomocnictwa procesowego strona, jej organ lub przedstawiciel ustawowy, nie zaś sam pełnomocnik procesowy.

W konkluzji komentator zajął stanowisko, że prokurent nie jest uprawniony do udzielenia dalszego pełnomocnictwa procesowego osobom wymienionym w art. 87 § 2 k.p.c.

M.P.

ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC 2014, NR 7–8

Wykonywanie uprawnień w zakresie wynikającym z decyzji wydanej na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (jedn. tekst: Dz.U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64 ze zm.), stanowiącej tytuł prawny do ich wykonywania, nie prowadzi do nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 8 kwietnia 2014 r., III CZP 87/13, H. Pietrzkowski, M. Kocon, A. Owczarek, M. Romańska, B. Ustjanicz, T. Wiśniewski, D. Zawistowski, OSNC 2014, nr 7–8, poz. 68)

*

Po uchyleniu nakazu zapłaty wydanego w elektronicznym postępowaniu upominawczym i przekazaniu sprawy do sądu właściwego na podstawie art. 505³⁴ § 1 w związku z art. 502¹ § 1 i art. 499 pkt 4 k.p.c. sąd – stosując art. 505³⁷ § 1 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym do dnia 6 lipca 2013 r. – może zawiesić postępowanie bez wzywania powoda do wskazania właściwego adresu pozwanego (art. 177 § 1 pkt 6 k.p.c.).

(uchwała z dnia 18 października 2013 r., III CZP 63/13, G. Misiurek, M. Romańska, B. Ustjanicz, OSNC 2014, nr 7–8, poz. 69)

Upadek zabezpieczenia roszczenia pieniężnego następuje w terminie określonym w art. 754¹ k.p.c., liczonym od uprawomocnienia się orzeczenia uwzględniającego to roszczenie, chyba że sąd postanowi inaczej.

(uchwała z dnia 18 października 2013 r., III CZP 64/13, G. Misiurek, M. Romańska, B. Ustjanicz, OSNC 2014, nr 7–8, poz. 70)

*

Wspólnota mieszkaniowa może żądać od najemcy niewydzielonego lokalu mieszkalnego przywrócenia do stanu poprzedniego kształtu i rozmiaru otworów okiennych w budynku położonym na nieruchomości wspólnej.

(uchwała z dnia 21 listopada 2013 r., III CZP 65/13, J. Górowski, M. Kocon, G. Misiurek, OSNC 2014, nr 7–8, poz. 71)

*

Wytoczenie powództwa w elektronicznym postępowaniu upominawczym zakończonym umorzeniem postępowania na podstawie art. 505³⁷ § 1 k.p.c. przerywa bieg terminu przedawnienia.

(uchwała z dnia 21 listopada 2013 r., III CZP 66/13, J. Górowski, M. Kocon, G. Misiurek, OSNC 2014, nr 7–8, poz. 72)

*

O powadze rzeczy osądzonej decyduje, poza identycznością stron oraz przedmiotu rozstrzygnięcia, także tożsamość podstawy sporu.

(uchwała z dnia 21 listopada 2013 r., III CZP 67/13, J. Górowski, M. Kocon, G. Misiurek, OSNC 2014, nr 7–8, poz. 73)

*

Bieg terminu zasiedzenia nieruchomości, w stosunku do której wszczęta została egzekucja sądowa świadczeń pieniężnych, przerywa zajęcie w egzekucji z nieruchomości.

(uchwała z dnia 22 listopada 2013 r., III CZP 69/13, B. Ustjanicz, D. Dończyk, M. Romańska, OSNC 2014, nr 7–8, poz. 74)

Do spraw o naprawienie szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego, w których zdarzenie wywołujące szkodę, jak i jej powstanie, miały miejsce przed dniem 1 stycznia 2012 r. stosuje się przepisy ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. – Prawo geologiczne i górnicze (jedn. tekst: Dz.U. z 2005 r. Nr 228, poz. 1947 ze zm.).

(uchwała z dnia 22 listopada 2013 r., III CZP 75/13, B. Ustjanicz, D. Dończyk, M. Romańska, OSNC 2014, nr 7–8, poz. 75)

*

Nierównomierne rozłożenie w umowie opcji walutowej ryzyka osiągnięcia korzyści i nieekwiwalentność świadczeń stron, z których jedną jest bank, nie oznacza naruszenia zasad słuszności kontraktowej oraz uczciwego obrotu, powodującego nieważność umowy na podstawie art. 58 § 2 k.c.

(wyrok z dnia 19 września 2013 r., I CSK 651/12, W. Katner, A. Piotrowska, B. Ustjanicz, OSNC 2014, nr 7–8, poz. 76)

*

Jeżeli strona wnosząca skargę kasacyjną zaskarża orzeczenie sądu drugiej instancji w całości, powinna wskazać wyraźnie, że orzeczenie to jest zaskarżone „w całości” (art. 398⁴ § 1 pkt 1 k.p.c.). Brak tego wskazania stanowi wadę konstrukcyjną skargi, skutkującą jej odrzuceniem a *limine* (art. 398⁶ § 2 k.p.c.).

(postanowienie z dnia 10 października 2013 r., III CZ 52/13, J. Gudowski, I. Gromska-Szuster, Z. Kwaśniewski, OSNC 2014, nr 7–8, poz. 77)

*

Umowa między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a rządem Chińskiej Republiki Ludowej o pomocy prawnej w sprawach cywilnych i karnych podpisana w Warszawie 5 czerwca 1987 r. (Dz.U. z 1988 r. Nr 9, poz. 65) nie ma zastosowania do stwierdzenia wykonalności orzeczeń wydanych w sprawach cy-

wilnych przez sądy Specjalnego Regionu Administracyjnego Hongkong.

(postanowienie z dnia 11 października 2013 r., I CSK 451/12, T. Ereciński, T. Wiśniewski, K. Zawada, OSNC 2014, nr 7–8, poz. 78)

*

Wniesienie przez właściciela nieruchomości pozwu o zapłatę wynagrodzenia za korzystanie z niej bez tytułu prawnego przez Skarb Państwa lub przedsiębiorcę przesyłowego w zakresie niezbędnym do eksploatacji urządzeń przesyłowych przerywa bieg terminu zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu.

(postanowienie z dnia 23 października 2013 r., IV CSK 30/13, M. Wysocka, A. Górski, A. Piotrowska, OSNC 2014, nr 7–8, poz. 79)

*

Uprawniony z patentu może być pozbawiony uprawnień przewidzianych w art. 66 ust. 1 ustawy z dnia 30 czerwca 2003 r. – Prawo własności przemysłowej (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1410) tylko na rzecz producenta leku generycznego, podejmującego czynności określone w art. 69 ust. 1 pkt 4 ustawy.

(wyrok z dnia 23 października 2013 r., IV CSK 92/13, M. Wysocka, A. Górski, A. Piotrowska, OSNC 2014, nr 7–8, poz. 80)

*

W razie podziału spółdzielni będącej użytkownikiem wieczystym gruntu, przysługujące jej uprawnienie do bonifikaty od opłaty rocznej przechodzi na spółdzielnię powstałą w wyniku podziału, która stała się użytkownikiem wieczystym tego gruntu.

(wyrok z dnia 30 października 2013 r., V CSK 505/12, T. Bielska-Sobkowicz, B. Myszką, K. Strzelczyk, OSNC 2014, nr 7–8, poz. 81)

W razie nieosiągnięcia zamierzonego celu powstaje roszczenie o zwrot świadczenia na podstawie art. 410 § 2 k.c., mimo że świadczący wiedział o braku zobowiązania.

(wyrok z dnia 14 listopada 2013 r., II CSK 104/13, K. Pietrzykowski, W. Katner, M. Szulc, OSNC 2014, nr 7–8, poz. 82)

*

Uzasadnienie podstaw kasacyjnych oraz wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinno być zwięzłe, rzeczowe, jasne i emocjonalnie neutralne. Liczne, podnoszone ponad potrzebę zarzuty oraz rozwlekłe rozważania i argumenty, zajmujące wiele stron, powtarzane i akcentowane w różnych miejscach uzasadnienia, z reguły odbierają skardze kasacyjnej siłę przekonywania i osłabiają jej procesową skuteczność.

(postanowienie z dnia 18 grudnia 2013 r., III CSK 311/13, J. Gudowski, OSNC 2014, nr 7–8, poz. 83)

ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC 2014, NR 9

Właściciel lokalu może na podstawie umowy przelewu przenieść na wspólnotę mieszkaniową uprawnienia przysługujące mu wobec sprzedawcy lokalu w związku z wadami fizycznymi nieruchomości wspólnej.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 29 stycznia 2014 r., III CZP 84/13, J. Gudowski, J. Frąckowiak, W. Katner, G. Misiurek, B. Myszka, A. Owczarek, K. Pietrzykowski, OSNC 2014, nr 9, poz. 84)

*

Odpowiedzialność ubezpieczyciela z tytułu umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych obejmuje celowe i ekonomicznie uzasadnione wydatki na najem pojazdu zastępczego poniesione przez poszkodowanego w okresie niezbędnym do nabycia innego pojazdu mechanicznego, jeżeli odszkodowanie ustalone zostało w wysokości odpowiadającej różnicy pomiędzy wartością pojazdu mechanicznego sprzed zdarzenia powodującego szkodę, a wartością pojazdu w stanie uszkodzonym, którego naprawa okazała się niemożliwa lub nieopłacalna (tzw. szkoda całkowita).

(uchwała z dnia 22 listopada 2013 r., III CZP 76/13, B. Ustjanicz, D. Dończyk, M. Romańska, OSNC 2014, nr 9, poz. 85)

1. Do zatwierdzenia uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia pod wpływem błędu oświadczenia w przedmiocie przyjęcia bądź odrzucenia spadku niezbędne jest złożenie oświadczenia o przyjęciu spadku wprost lub z dobrodziejstwem inwentarza albo o odrzuceniu spadku w formie wymaganej przez art. 1018 § 3 k.c.

2. Oświadczenie w przedmiocie przyjęcia bądź odrzucenia spadku może być złożone w toku postępowania o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia w przedmiocie przyjęcia bądź odrzucenia spadku, a jego skuteczność zależy od zachowania terminu określonego w art. 1019 § 1 w związku z art. 88 § 2 k.c.

(uchwała z dnia 22 listopada 2013 r., III CZP 77/13, B. Ustjanicz, D. Dończyk, M. Romańska, OSNC 2014, nr 9, poz. 86)

*

Nieobecność strony wywołana długotrwałą chorobą nie uzasadnia odroczenia rozprawy, jeżeli w okolicznościach sprawy wniosek o odroczenie rozprawy stanowi nadużycie praw procesowych.

(uchwała z dnia 11 grudnia 2013 r., III CZP 78/13, M. Wysocka, I. Koper, K. Zawada, OSNC 2014, nr 9, poz. 87)

*

W sprawie o zadośćuczynienie pieniężne za krzywdę doznaną wskutek śmierci najbliższego członka rodziny (art. 446 § 4 k.c.) ma zastosowanie art. 445 § 3 k.c.

(uchwała z dnia 12 grudnia 2013 r., III CZP 74/13, T. Bielska-Sobkowicz, M. Bączyk, I. Gromska-Szuster, OSNC 2014, nr 9, poz. 88)

*

Jeżeli w postępowaniu karnym sąd pozostawił powództwo cywilne bez rozpoznania na skutek umorzenia postępowania karnego z powodu śmierci oskarżonego (art. 17 § 1 pkt 5 k.p.k.), pozew

przekazany sądowi właściwemu na wniosek powoda (art. 67 § 2 k.p.k.) nie podlega odrzuceniu na podstawie art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c.

(postanowienie z dnia 30 października 2013 r., V CSK 582/12, T. Bielska-Sobkowicz, B. Myszka, K. Strzelczyk, OSNC 2014, nr 9, poz. 89)

*

Roszczenie spółdzielni mieszkaniowej o zwrot nienależnie świadczonej opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego gruntu jest roszczeniem związanym z prowadzeniem działalności gospodarczej i ulega przedawnieniu w terminie trzyletnim (art. 118 *in fine* k.c.).

(wyrok z dnia 8 listopada 2013 r., I CSK 34/13, B. Myszka, G. Misiurek, A. Piotrowska, OSNC 2014, nr 9, poz. 90)

*

Posiadanie nieruchomości w zakresie służebności przesyłu gazu przez przedsiębiorcę korzystającego z tej nieruchomości bez tytułu prawnego obejmuje także strefę ochronną, przewidzianą w przepisach normujących warunki techniczne, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe.

(wyrok z dnia 14 listopada 2013 r., II CSK 69/13, K. Pietrzykowski, W. Katner, M. Szulc, OSNC 2014, nr 9, poz. 91)

*

Uczelnia wyższa wykonująca zadania przewidziane w art. 13 ust. 1 i art. 14 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (jedn. tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 572), przeznaczająca całość przychodów na pokrywanie kosztów działalności i cele statutowe uczelni, wykorzystuje grunty komunalne oddane jej w użytkowanie wieczyste na niezarobkową działalność oświatową i naukowo-badawczą w rozumieniu art. 72 ust. 3 pkt 3 ustawy

z dnia 27 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (jedn. tekst: Dz.U. z 2010 r. Nr 102, poz. 651 ze zm.).

(wyrok z dnia 15 listopada 2013 r., I CSK 38/13, B. Myszka, G. Misiurek, A. Piotrowska, OSNC 2014, nr 9, poz. 92)

*

Złożenie wniosku o zezwolenie na odrzucenie spadku w imieniu małoletniego powoduje zawieszenie – na czas trwania postępowania – biegu terminu określonego w art. 1015 § 1 k.c.

(postanowienie z dnia 20 listopada 2013 r., I CSK 329/13, A. Górski, A. Kozłowska, D. Zawistowski, OSNC 2014, nr 9, poz. 93)

*

Za szkodę wyrządzoną wydaniem przez samorządowe kolegium odwoławcze decyzji o utrzymaniu w mocy decyzji organu gminy odmawiającej zezwolenia na prowadzenie sprzedaży napojów alkoholowych (art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, jedn. tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 1356 ze zm.) odpowiedzialność na podstawie art. 417¹ § 2 k.c. ponosi Skarb Państwa.

(wyrok z dnia 5 grudnia 2013 r., V CSK 67/13, K. Strzelczyk, B. Myszka, A. Owczarek, OSNC 2014, nr 9, poz. 94)

*

Wykorzystanie przez osobę trzecią oznaczenia (znaku towarowego) w domenie internetowej stanowi naruszenie prawa ochronnego na ten znak, jeżeli wywołuje niebezpieczeństwo wprowadzenia w błąd co do pochodzenia towaru (usługi) albo prowadzi do naruszenia funkcji reklamowej znaku (art. 296 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 30 czerwca 2003 r. – Prawo własności przemysłowej (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1410)).

(wyrok z dnia 11 grudnia 2013 r., IV CSK 191/13, M. Wysocka, I. Koper, K. Zawada, OSNC 2014, nr 9, poz. 95)

Nieruchomością rolną w rozumieniu ustawy z dnia 24 marca 1920 r. o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców (jedn. tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 167, poz. 1758 ze zm.) nie jest nieruchomość przeznaczona w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego na inne cele niż produkcja rolna.

(wyrok z dnia 13 grudnia 2013 r., III CSK 32/13, K. Pietrzykowski, D. Dończyk, J. Frąckowiak, OSNC 2014, nr 9, poz. 96)

INFORMACJE

W dniach 9–11 czerwca w Sterdynie na Podlasiu odbyła się doroczna wyjazdowa konferencja sędziów Izby Cywilnej, której tematem głównym były jurysdykcyjne problemy dotyczące zadośćuczynienia za krzywdę powstałą w wyniku śmierci poszkodowanego.

Konferencję otworzył i prowadził Prezes Sądu Najwyższego Tadeusz Ereciński, a gościli na niej: Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego Małgorzata Gersdorf oraz Prezes Sądu Najwyższego Teresa Flemming-Kulesza, kierująca pracą Izby Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych. W konferencji, oprócz sędziów Sądu Najwyższego w Izbie Cywilnej oraz sędzi delegowanej do Izby, wzięli udział członkowie Biura Studiów i Analiz oraz asystenci sędziów.

W pierwszym dniu konferencji zebrani wysłuchali wykładu Leszka Garlickiego, byłego sędziego Trybunału Konstytucyjnego oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Tematem wykładu były „Wybrane problemy postępowania przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka”. Po interesującym wykładzie odbyła się dyskusja, w której zabrali głos sędziowie Sądu Najwyższego Tadeusz Wiśniewski, Antoni Górski, Teresa Bielska-Sobkowicz, Wojciech Katner i Marta Romańska, a także Prezes Tadeusz Ereciński.

Drugi dzień obrad został poświęcony tematowi głównemu konferencji. Bardzo interesujący i poruszający wiele problemów wykład „Roszczenie o zadośćuczynienie za krzywdę doznaną na skutek śmierci poszkodowanego” opracowali i wygłosili: sędzia Sądu Najwyższego Dariusz Zawistowski oraz członek Biura Studiów i Analiz Sądu Najwyższego

Konrad Osajda. W żywej, bogatej w różne argumenty dyskusji prowadzonej przez Prezesa Sądu Najwyższego Tadeusza Erecińskiego udział wzięli sędziowie Sądu Najwyższego: Iwona Koper, Antoni Górski, Marta Romańska, Irena Gromska-Szuster, Teresa Bielska-Sobkowicz, Dariusz Dończyk, Mirosława Wysocka, Maria Szulc, Agnieszka Piotrowska, Mirosław Bączyk i Wojciech Katner, a także członek Biura Studiów i Analiz Sądu Najwyższego Roman Trzaskowski.

W trzecim dniu zebrani wysłuchali wykładu Mateusza Grochowskiego, asystenta sędziego Sądu Najwyższego. Przedmiotem bardzo ciekawego wystąpienia były „Skutki naruszenia wymagania formy *ad solemnitatem*”, po czym odbyła się dyskusja, w której zabrał głos Prezes Sądu Najwyższego Tadeusz Ereciński oraz Roman Trzaskowski.

W czasie wolnym większość uczestników konferencji zwiedziła Muzeum Rolnictwa im. ks. Krzysztofa Kluka w Ciechanowcu, a w szczególności – będący istotną częścią tego Muzeum – skansen, a także pawilon wystawowy, w którym zgromadzono zabytkowe pojazdy konne oraz maszyny rolnicze. Pobyt w Muzeum zakończył regionalny poczęstunek, na który składała się wędzona na miejscu kiełbasa oraz piwo jałowcowe, bezalkoholowy trunek, oparty na miodzie i szyszkojadogach jałowca pospolitego.

Konferencja odbyła się w Sterdyni, wsi położonej ok. 20 km na północ od Sokołowa Podlaskiego, w pięknym pałacu Ossolińskich. Zebrani wysłuchali opowieści o jego powojennych losach, którą – pokazując historyczne fotografie – wygłosił Jan Pacewicz, prezes zarządu spółki, do której należy pałac.

W poniedziałek wieczorem, w późnobarokowym kościele parafialnym św. Anny w Sterdyni, odbyła się msza poświęcona pamięci Stanisława Dąbrowskiego, Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, zmarłego dnia 9 stycznia 2014 r. Prezes Stanisław Dąbrowski urodził się i wychował w pobliskim Sokołowie Podlaskim i Jego związki ze Sterdynią były bardzo ścisłe.

Na zakończenie konferencji Prezes Sądu Najwyższego Tadeusz Ereciński podziękował uczestnikom – zwłaszcza wykładowcom i dyskutantom – za aktywny udział, a Dyrektorowi Biura Organizacyjnego Sądu Najwyższego Krzysztofowi Śledziowskiemu za zorganizowanie konferencji.

Dopisała pogoda oraz forma i nastroje uczestników.

Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, Sąd Najwyższy, Krajowa Rada Sądownictwa oraz International Association of Procedural Law zorganizowali w dniach 11–13 czerwca międzynarodową konferencję naukową *The functions of the Supreme Court – issues of process and administration of justice*. W dniu 13 czerwca, w Sądzie Najwyższym, w sali im. Stanisława Dąbrowskiego, odbyła się druga część dyskusji. Jednym z moderatorów była sędzia Sądu Najwyższego Teresa Bielska-Sobkowicz. Obradom zjazdu przysłuchiwało się także kilkoro sędziów Sądu Najwyższego w Izbie Cywilnej.

*

W dniach 13–14 czerwca Mateusz Grochowski, asystent sędziego w Izbie Cywilnej Sądu Najwyższego, uczestniczył w konferencji Europejskiego Stowarzyszenia Prawa Kontraktów (SECOLA), zorganizowanej na Uniwersytecie Luksemburskim. Została ona poświęcona wpływowi orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej na kształtowanie się europejskiego prawa prywatnego. Wygłoszone referaty odnosiły się do różnych grup problemów poruszanych przez Trybunał, mieszczących się zarazem w sferze prawa prywatnego – praw podstawowych, ochrony słabszych uczestników obrotu oraz sposobów sankcjonowania naruszeń prawa. Osobna część konferencji (z udziałem sędziów Trybunału oraz sądów krajowych), dotyczyła mechanizmów relacji pomiędzy orzecznictwem luksemburskim i praktyką w państwach członkowskich, zwłaszcza instrumentów służących prowadzeniu przez nie dialogu.

*

W dniu 17 czerwca w sali im. Stanisława Dąbrowskiego odbyło się doroczne Zgromadzenie Ogólne Sędziów Sądu Najwyższego poświęcone przedstawieniu informacji Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego o działalności Sądu Najwyższego w 2013 r. (art. 4, 11 § 3, art. 16 § 1 pkt 5 i art. 17 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym). W Zgromadzeniu, które skupiło sędziów Sądu Najwyższego w stanie czynnym i w stanie spoczynku, wzięli udział: Wicemarszałek Sejmu

Eugeniusz Grzeszczak, Wicemarszałek Senatu Jan Wyrowiński, Prezes Trybunału Konstytucyjnego Andrzej Rzepliński, Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego i Przewodniczący Krajowej Rady Sądownictwa Roman Hauser, Prokurator Generalny Andrzej Seremet, Rzecznik Praw Obywatelskich Irena Lipowicz, Wiceprezes Najwyższej Izby Kontroli Jacek Uczkiewicz, Przewodniczący Komisji Ustawodawczej Sejmu Wojciech Szarama, Sekretarz Stanu w Kancelarii Prezydenta RP Krzysztof Łaszkiwicz, Prezes Prokuratury Generalnej Bronisław Sitek, Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej Stefan Jaworski, Wiceprezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie Romana Górecka, Prezes Sądu Okręgowego w Warszawie Małgorzata Kluziak i Prezes Sądu Okręgowego dla Warszawy–Pragi Beata Janusz oraz inni dostojni Goście.

W Zgromadzeniu wzięli także udział sędziowie Sądu Najwyższego w stanie spoczynku Adam Strzembosz i Lech Gardocki – byli Pierwsi Prezesi Sądu Najwyższego – oraz Andrzej Murzynowski i Walerian Sanetra – byli Prezesi Sądu Najwyższego.

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego Małgorzata Gersdorf otworzyła Zgromadzenie i powitała zebranych, którzy chwilą ciszy uczcili pamięć zmarłego w styczniu Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego Stanisława Dąbrowskiego.

Następnie Pierwszy Prezes Małgorzata Gersdorf – odwołując się do „Informacji o działalności Sądu Najwyższego w 2013 r.” – omówiła najważniejsze aspekty działalności Sądu Najwyższego.

Wskazała, że – podobnie jak w roku poprzednim – odnotowano nieznaczny wzrost liczby spraw. Ogółem wpłynęło 10 628 spraw (w 2012 r. – 10 511), w tym skarg kasacyjnych i kasacji – 7269 (w 2012 r. – 6998), z czego 3 383 wniesiono do Izby Cywilnej (w 2012 r. – 3146), 2132 – do Izby Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych (w 2012 r. – 2131), 1735 – do Izby Karnej (w 2012 r. – 1 710), a 19 – do Izby Wojskowej (w 2012 r. – 11). Wpłynęło także 1108 zażaleń (w 2012 r. – 1588) oraz przedstawiono do rozstrzygnięcia 194 zagadnienia prawne (w 2012 r. – 165).

Łącznie Sąd Najwyższy rozpoznał 10 387 spraw (w 2012 r. – 10 186), w tym 7059 skarg kasacyjnych i kasacji (w 2012 r. – 6862), 1260 zażaleń (w 2012 r. – 1624) oraz 171 zagadnień prawnych (w 2012 r. – 162). Mimo statystycznie większej liczby rozpoznanych spraw nie

zmniejszyły się zaległości, co wynika ze znacznego wzrostu liczby skarg kasacyjnych (o 271) oraz zagadnień prawnych kierowanych przez sądy powszechne (o 29).

Zwiększony wpływ, zwłaszcza skarg kasacyjnych i kasacji, nie spowodował istotnego wydłużenia się okresu ich rozpoznania. Średni czas oczekiwania na merytoryczne rozpoznanie sprawy wynosił: w Izbie Cywilnej 10 miesięcy, w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych 8 miesięcy, w Izbie Karnej 6 miesięcy (w sprawach dyscyplinarnych do 2 miesięcy), a w Izbie Wojskowej 1–2 miesiące od daty wpływu. Tym samym spełnione są standardy określone w Konstytucji i Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Jest to zasługa wytężonej pracy sędziów, których obciążenie wzrosło.

Podobnie jak w latach poprzednich, w 2013 r. działalność jurysdykcyjna Sądu Najwyższego dotyczyła bardzo zróżnicowanych zagadnień. Było to nie tylko następstwem pojawienia się nowych regulacji prawnych, ale wynikało także z potrzeby udzielania odpowiedzi na konkretne i abstrakcyjne pytania prawne. Działalność Sądu Najwyższego miała zatem ujednociający wpływ na orzecznictwo sądów powszechnych. Przyczyniały się do tego uchwały oraz rozstrzygnięcia w sprawach kasacyjnych, przy czym pod względem znaczenia poruszanych zagadnień prawnych oraz ich wpływu na prawidłowe stosowanie prawa, rozstrzygnięcia kasacyjne niejednokrotnie miały podobny walor jak uchwały.

Sąd Najwyższy, dokonując wykładni obowiązującego prawa, wielokrotnie odwoływał się do prawa międzynarodowego i europejskiego, oraz do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Omawiając działalność Izby Cywilnej w 2013 r., Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego wskazała, że zakres przedmiotowy zagadnień prawnych przedstawianych do rozstrzygnięcia tej Izbie był bardzo szeroki.

Wskazała na orzeczenia będące następstwem reformy sądów wprowadzonej przez Ministra Sprawiedliwości, w wyniku której zniesiono 79 sądów rejonowych i przeniesiono do innych siedzib sądowych 545 sędziów. Żadna z decyzji przenoszących sędziego na inne miejsce służbowe nie została podpisana przez Ministra Sprawiedliwości ani

przez sekretarza stanu, co wywołało wątpliwości dotyczące ich ważności oraz czasu powstania skutków związanych z ich wydaniem.

Sąd Najwyższy w składzie powiększonym uznał, że decyzja Ministra Sprawiedliwości o przeniesieniu sędziego na inne miejsce służbowe wydana na podstawie art. 75 § 3 w związku z art. 75 § 2 pkt 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, jeżeli jest zgodna z prawem, wywołuje skutek od chwili doręczenia jej sędziemu. Sąd Najwyższy wyraźnie odwołał się do kryterium legalności, stwierdził bowiem, że przewidziane w wymienionych przepisach uprawnienie przysługuje wyłącznie Ministrowi Sprawiedliwości i nie może być przekazane innej osobie, w tym sekretarzowi lub podsekretarzowi stanu. Tymczasem wiele decyzji o przeniesieniu sędziów podjęli działający z upoważnienia Ministra Sprawiedliwości podsekretarze stanu.

Uchwała wywołała ożywioną dyskusję, w związku z czym, wobec odmiennych orzeczeń Sądu Najwyższego wydanych w Izbie Karnej, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego przedstawił pełnemu składowi Sądu Najwyższego wniosek zmierzający do usunięcia rozbieżności i rozstrzygnięcia, czy w podjęciu decyzji o przeniesieniu sędziego na inne miejsce służbowe, wydanej na podstawie ww. przepisów Prawa o ustroju sądów powszechnych, Minister Sprawiedliwości może być zastąpiony przez sekretarza lub podsekretarza stanu. Pełny skład Sądu Najwyższego podtrzymał stanowisko zajęte w uchwale składu powiększonego Izby Cywilnej, uznając, że dokonana w uchwale wykładnia wywołuje skutki wyłącznie na przyszłość.

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego przytoczyła także uchwałę składu siedmiu sędziów porządkującą poglądy dotyczące instytucji współwłasności, określającą możliwości oraz podstawę prawną żądania przez współwłaściciela nieposiadającego rzeczy wspólnej wynagrodzenia od pozostałych współwłaścicieli z niej korzystających. Sąd Najwyższy przyjął, że współwłaściciel może domagać się od pozostałych współwłaścicieli, korzystających z rzeczy wspólnej z naruszeniem art. 206 k.c. w sposób wyłączający jego współposiadanie, wynagrodzenia za korzystanie z tej rzeczy na podstawie art. 224 § 2 lub art. 225 k.c., przy czym roszczenie to może być dochodzone samodzielnie, jak i obok roszczenia o zwrotżytków wynikającego z art. 207 k.c.

Dla praktyki, głównie notarialnej oraz wieczystoksięgowej, istotne znaczenie ma uchwała składu siedmiu sędziów, w której rozważano dopuszczalność założenia księgi wieczystej w celu ujawnienia spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu znajdującego się w budynku posadowionym na nieruchomości gruntowej, do której nie przysługuje spółdzielni mieszkaniowej ani prawo własności, ani użytkowania wieczystego. Sąd Najwyższy stwierdził, że wszystkie argumenty, w tym także racje konstytucyjne (art. 64 Konstytucji) i zasady prawa rzeczowego, przemawiają za niedopuszczalnością tworzenia w takiej sytuacji spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu zarówno w sposób bezpośredni, na podstawie umowy członka ze spółdzielnią, jak i na skutek odpowiedniego przekształcenia spółdzielczego lokatorskiego prawa.

Podsumowując wystąpienie, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego podkreśliła, że:

- niezbędnym jest uchwalenie nowej ustawy o spółdzielniach, zwłaszcza mieszkaniowych,

- nie ma kompleksowej regulacji dotyczącej elektronicznej postaci czynności procesowych,

- wysoce wadliwy jest stan legislacji w zakresie kosztów sądowych, wymagający bezzwłocznej interwencji ustawodawcy w kierunku realnego uproszczenia unormowań w tym zakresie, regulacja kosztów sądowych niejednoznaczna i skomplikowana stwarza zagrożenie prawa do sądu,

- większość skarg o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nadal wnoszona jest pochopnie lub zawiera wady formalne, co uzasadnia po raz kolejny wysunięcie postulatu, żeby czynności przymusu adwokacko-radcowskiego przed Sadem Najwyższym mogła wykonywać tylko ograniczona liczba profesjonalnych pełnomocników; rozwiązanie takie byłoby korzystne przede wszystkim dla stron, gdyż często wadliwe powołanie podstaw środka zaskarżenia uniemożliwia pożądane rozstrzygnięcie sprawy,

- należy wysunąć postulat wprowadzenia do kodeksu wyborczego przepisu, który przewidywałby możliwość odwołania się od odmowy wydania przez Państwową Komisję Wyborczą zaświadczenia, o którym mowa w jego art. 210 § 3,

– w kodeksie postępowania cywilnego – w związku z wprowadzeniem w art. 394¹ § 1¹ zażalenia do Sądu Najwyższego w razie uchylecia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania – należy wyraźnie zaznaczyć, że możliwość taka istnieje także w razie uchylecia wyroku sądu pierwszej instancji na podstawie art. 477^{14a} k.p.c.,

– konieczne wydaje się podwyższenie kwoty warunkującej dopuszczalność wniesienia skargi kasacyjnej w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych do przynajmniej 25 tysięcy złotych (art. 398² § 1 k.p.c.).

Na zakończenie podkreśliła, że wyniki pracy Sądu Najwyższego osiągnięte w 2013 r. pozwalają nie tylko na pozytywną ocenę dotychczasowej działalności, ale także na optymistyczną prognozę co do skutecznej realizacji zadań Sądu Najwyższego w kolejnym roku.

Następnie Sekretarz Stanu w Kancelarii Prezydenta RP Krzysztof Łaskiewicz odczytał list od Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Bronisława Komorowskiego, w którym podziękował za zaproszenie i przeprosił za nieobecność na Zgromadzeniu. Poruszył w nim następujące kwestie:

– należy podkreślić rolę i pozycję Sądu Najwyższego, jego historyczny wkład w budowanie 25 lat polskiej wolności. Dobre prawo to fundament Rzeczypospolitej – Sąd Najwyższy je utrwala, budzi szacunek dla praworządności,

– należy zwrócić uwagę na szczególne oddziaływanie orzecznictwa Sądu Najwyższego, które porządkuje i wyjaśnia rozbieżności i luki w prawie. Wpływa na ujednoczenie orzecznictwa w sądach powszechnych, na wykładnię, praktykę i naukę. Pełni również ważną funkcję edukacyjną dla obywateli,

– nadal budzi wątpliwości jakość polskiego prawa. W „Informacji” Sąd Najwyższy zasugerował luki i niejasności w prawie, np. konieczność zmian w ustawie o kosztach sądowych celem zapewnienia konstytucyjnego prawa do sądu,

– doniosłe znaczenie ma uchwała pełnego składu Sądu Najwyższego dotycząca składu sądu i przeniesienia sędziego na inne miejsce służbowe, która usuwa rozbieżności w orzecznictwie,

– realizowany jest projekt nowelizacji ustawy o Sądzie Najwyższym umożliwiający pracę sędziom Sądu Najwyższego mimo osiągnięcia

wieku emerytalnego, aby ich wiedza i kompetencje służyły jak najdłużej wymiarowi sprawiedliwości,

– należy pozytywnie ocenić pracę całego Sądu Najwyższego, co wróży pomyślnie na przyszłość.

Na koniec wyraził szacunek dla ogromnej pracy wszystkich sędziów i prezesów Sądu Najwyższego. Życzył wszystkim dalszych osiągnięć i satysfakcji z pracy.

List Prezydenta został wręczony Pierwszemu Prezesowi Sądu Najwyższego.

Następnie zabierali głos: Wicemarszałek Sejmu Eugeniusz Grzeszczak, Wicemarszałek Senatu Jan Wyrowiński, Prezes Trybunału Konstytucyjnego Andrzej Rzepliński, Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego i Przewodniczący Krajowej Rady Sądownictwa Roman Hauser, Rzecznik Praw Obywatelskich Irena Lipowicz, Prokurator Generalny Andrzej Seremet oraz Prezes Prokuratury Generalnej Skarbu Państwa Bronisław Sitek.

Na zakończenie Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego Małgorzata Gersdorf serdecznie podziękowała zebranych za udział w zgromadzeniu.

*

W czerwcu jubileusz 20-lecia pracy obchodziła pani Elżbieta Szczepanowska – asystent sędziego.

*

Z dniem 30 czerwca 2014 r. na emeryturę przeszła pani Maria Kryszkiewicz – pracownik obsługi.

Prezes Sądu Najwyższego Tadeusz Erciński inauguruje konferencję. Obok Leszek Garlicki, sędzia Trybunału Konstytucyjnego oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, pierwszy wykładowca.

Wykład sędziego Sądu Najwyższego Dariusza Zawistowskiego oraz członka Biura Studiów i Analiz Konrada Osajdy.

W sali obrad.

Wykład Mateusza Grochowskiego, asystenta sędziego Sądu Najwyższego.

Zwiedzanie Muzeum Rolnictwa w Ciechanowcu.

Dane statystyczne – czerwiec 2014

Lp.	Rodzaj spraw	Ruch spraw										
		Pozostało z okresu ubiegłego	Wpłynęło	Załatwiono								Pozostało do rozpoznania
				Razem	Sposób załatwienia						Inny sposób	
					Oddalono	Zmieniono	Uchylono w całości bądź częściowo	Uwzględniono skargę	Odmówiono przyjęcia do rozpoznania			
1.	CK	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	CSK	1925	360	391	-	47	6	33	-	248	57	1894
3.	CZP, w tym:	31	11	12	9	-	-	-	-	-	3	30
	art. 390 k.p.c.	26	10	11	9	-	-	-	-	-	2	25
	skład 7-miu	5	1	1	-	-	-	-	-	-	1	5
	pełny skład	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	CZ	82	33	38	-	23	1	4	-	-	10	77
5.	CO, w tym:	19	52	50	-	2	-	-	-	-	48	21
	art. 401 k.p.c.	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-
	art. 45, 48 k.p.c.	19	51	49	-	1	-	-	-	-	48	21
6.	CSP	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.	CNP	111	24	24	-	-	-	-	1	8	15	111
8.	CA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9.	CN	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10.	Razem	2168	480	515	9	72	7	37	1	256	133	2133

SPIS TREŚCI

	<i>str.</i>
Uchwały	3
Zagadnienia prawne przedstawione do rozstrzygnięcia	10
Głosy	22
Orzeczenia, które zostaną opublikowane w OSNC 2014, nr 7–8	45
Orzeczenia, które zostaną opublikowane w OSNC 2015, nr 9	50
Informacje	55
Fotografie	64
Dane statystyczne	69